

Finanțat de
Uniunea Europeană

RAPORT ALTERNATIV DE MONITORIZARE Nr.1

#JustițiePentruMoldova

Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Perioada de monitorizare: 1 ianuarie 2022-31 decembrie 2023

Autori:

Angela Popil, membră GEJ

Pavel Cazacu, membru GEJ

Petru Istrati, membru GEJ

#JustițiePentruMoldova

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană
și cofinanțat de Fundația Soros Moldova

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Notă de limitare a responsabilității

Acest Raport a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și Fundației Soros Moldova. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Asigurarea integrității, eficienței și independenței sistemului de justiție din Moldova – #JustițiePentruMoldova, finanțat de Uniunea Europeană și cofinanțat de Fundația Soros Moldova. Conținutul Raportului aparține autorilor și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene și al Fundației Soros Moldova.

Publicat de:

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)

Str. București 90, of. 20 Chișinău, MD-2012, Republica Moldova

T: + 373 22 788 989, E: info@ipre.md W: www.ipre.md

CUPRINS:

ACRONIME	2
INTRODUCERE	3
METODOLOGIE.....	4
REZUMAT EXECUTIV.....	6
DIRECȚIA STRATEGICĂ I - INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI.....	10
<i>Obiectivul 1.1 – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii</i>	10
Obiectivul 1.2 - Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției	15
Obiectivul 1.3 – Sporirea gradului de transparență și a încrederii în justiție	19
Obiectivul 1.4 – Consolidarea capacităților profesilor conexe sistemului justiției	22
DIRECȚIA STRATEGICĂ II - ACCESUL LA JUSTIȚIE ȘI CALITATEA ACTULUI JUSTIȚIEI	25
Obiectivul 2.1. Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției	25
Obiectivul 2.2. Îmbunătățirea calității actelor judecătorești și uniformizarea practicii judiciare	30
Obiectivul 2.3. Consolidarea instruirii și formării juridice	32
Obiectivul 2.4. Fortificarea căilor alternative de soluționare a litigiilor	34
DIRECȚIA STRATEGICĂ III - ADMINISTRAREA EFICIENTĂ ȘI MODERNĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI	36
Obiectivul 3.1. Continuarea procesului de optimizare a sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii	36
Obiectivul 3.2. Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției	41
Obiectivul 3.3. Dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale judiciare	45

ACRONIME

AAIJ	Agencia de Administrare a Instanțelor Judecătorești
AGE	Instituția publică “Agencia de Guvernare Electronică”
AJGS	Asistență Juridică Garantată de Stat
CEPEJ	Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CSP	Consiliul Superior al Procurorilor
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
GEJ	Grupul de Experți în Domeniul Justiției
INJ	Institutul Național al Justiției
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MJ	Ministerul Justiției
PIGD	Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor
PNIJ	Portalului Național al Instanțelor de Judecată
PG	Procuratura Generală
SIA	Sistemul Informațional Automatizat
SIJ	Sistemului Informațional Judiciar
STISC	Instituția publică “Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică”

INTRODUCERE

Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 a fost adoptată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 211/2021. Această strategie reprezintă un pas esențial în eforturile de consolidare a unui sistem judiciar modern, transparent și responsabil. Capitolul II al strategiei stabilește direcțiile strategice și obiectivele specifice care trebuie atinse pentru a realiza obiectivul general al documentului, și anume, edificarea unui sector al justiției eficient și accesibil. În același timp, cadrul de monitorizare a Strategiei încurajează elaborarea rapoartelor alternative de către organizațiile societății civile.

Prezentul raport de monitorizare este un raport alternativ elaborat de echipa de experți din cadrul Grupului de Experți în domeniul Justiției (GEJ), în colaborare cu experții #Justice4Moldova din cadrul Institutului pentru Politici și Reforme Europene. Scopul principal al acestui raport este de a evalua progresul și constrângerile întâmpinate în implementarea Strategiei în perioada 2022–2023, atât în termeni calitativi, cât și cantitativi, conform metodologiei descrise în continuare. Pentru fiecare obiectiv al direcțiilor strategice, sunt analizate acțiunile planificate și realizate, și sunt prezentate prioritățile pentru îmbunătățirea procesului de implementare.

Principalele constatări privind **progresele, constrângerile și prioritățile** recomandate pentru fiecare din cele 3 direcții strategice sunt reflectate în acest Raport, care prezintă evoluțiile din perioada 1 ianuarie 2022 – 31 decembrie 2023.

Sursele de colectare a informațiilor pentru elaborarea prezentului raport de monitorizare au fost informațiile din Rapoartele de monitorizare a gradului de realizare a măsurilor din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei întocmite de Ministerul Justiției, inclusiv informațiile comunicate de autoritățile responsabile de implementarea acțiunilor din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, precum și informația disponibilă în surse deschise.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

METODOLOGIE

Raportul alternativ de monitorizare privind implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025 este elaborat ca rezultat al unui exercițiu independent de monitorizare a acțiunilor scadente în perioada 2022- 2023 și acțiunilor cu un caracter continuu.

Monitorizarea implementării activităților prevăzute în Strategie pentru perioada indicată per direcție strategică, după cum urmează:

- **Direcția Strategică I-** Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției;
- **Direcția Strategică II-** Accesul la justiție și calitatea actului de justiție;
- **Direcția Strategică III-** Administrarea eficientă și modernă a sectorului justiției;

Fiecare direcție strategică este monitorizată atât cantitativ, cât și calitativ, reieșind din următoarele aspecte metodologice.

Evaluarea cantitativă- implică evaluarea evoluțiilor în realizarea tuturor acțiunilor scadente și continue din Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei corespunzătoare obiectivelor și direcțiilor strategice. Metoda de evaluare cantitativă în cadrul prezentului Raport se bazează pe tehnica de apreciere a nivelului de implementare a acțiunilor prevăzută de [Ordinul Ministrului Justiției nr.144 din 08.06.2022](#) “privind instituirea mecanismului de monitorizare a implementării Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și a Planului de acțiuni”. Calificativele de bază prevăzute în Ordinul nr.144/2022 (realizat, realizat parțial și nerealizat), în cadrul prezentului Raport sunt dezagregate în cinci nivele de apreciere a gradului de realizare a acțiunii cu atribuirea unui punctaj corespunzător, după cum urmează:

Aprecierea gradului de realizare	Rating	Semnificație
Realizat fără carențe	4	Acțiunea a fost implementată conform indicatorilor și în conformitate cu prevederile legale privind procedura legislativă și transparența în procesul decizional. Termenul de implementare a acțiunii coincide cu cel prevăzut în Plan sau nu depășește termenul planificat cu o perioadă de până la trei luni calendaristice. Conținutul actului normativ adoptat sau al acțiunilor întreprinse este în concordanță cu spiritul sau scopul acțiunii.
Realizat cu carențe neesențiale	3	Acțiunea a fost implementată cu unele carențe neesențiale legate de abaterile de la respectarea prevederilor legale privind procedura legislativă și transparența în procesul decizional și/sau depășirea termenului de implementare prevăzut de Planul de Acțiuni cu un termen ce depășește trei luni calendaristice dar nu depășește 6 luni calendaristice.
Realizat cu carențe substanțiale	2	Acțiunea a fost implementată cu unele carențe semnificative legate de cazurile în care conținutul actului adoptat sau acțiunile întreprinse nu sunt în conformitate cu spiritul sau scopul acțiunii sau sunt contrare angajamentelor internaționale; nu respectă dispozițiile legale privind procedura legislativă și nu au făcut obiectul unor norme de transparență în procesul decizional; termenul de implementare a acțiunii depășește termenul prevăzut în Planul de Acțiuni cu o perioadă ce depășește 6 luni calendaristice.
În curs de realizare	1	Acțiunea a fost inițiată, dar nu a fost implementată către finalizarea exercițiului de monitorizare.
Neinițiat/Nerealizat	0	Nu au fost inițiate măsuri de implementare a acțiunii

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Evaluarea calitativă- implică analiza și evaluarea acțiunilor prevăzute în Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei corespunzătoare obiectivelor și direcțiilor strategice, sintetizând principalele constatări cu privire la (a) progrese, (b) constrângeri și (c) recomandări pentru perioada următoare, în vederea implementării eficiente a acțiunilor și atingerii obiectivelor stabilite de Strategie.

Pentru întocmirea acestui Raport au fost utilizate informațiile din Rapoartele de monitorizare a gradului de realizare a măsurilor din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei întocmite de Ministerul Justiției pentru anul 2022 și Semestrul I, 2023, inclusiv informațiile comunicate de autoritățile responsabile de implementarea Strategiei conform Planului de acțiuni aprobat prin Legea nr. 211/2021, precum și informația disponibilă în surse deschise.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

REZUMAT EXECUTIV

În rezultatul monitorizării, apreciem că din totalul de **81 acțiuni** care urmau a fi realizate în perioada 1 ianuarie 2022 – 31 decembrie 2023, **20 (24,6%) au fost implementate fără curențe**, **9 (11,1%) au fost realizate cu curențe neesenunificative**, **16 (19,7%) au fost realizate cu curențe substanțiale**, **24 (29,6%) sunt în curs de realizare și 12 (14,8%) sunt neinițiate/nerealizate**. Din cele **45 acțiuni cu caracter continuu**, **21 (46,6%) au fost implementate fără curențe**, **1 (2,2%) a fost realizată cu curențe neesenunificative**, **12 (26,6%) au fost realizate cu curențe substanțiale**, iar **6 sunt în curs de realizare (13,3%) și 5 (11,1%) sunt neinițiate/nerealizate**.

Direcția Strategică I

Pentru Direcția strategică I au fost trasate 4 obiective cu 15 obiective specifice, care urmează a fi realizate prin implementarea a 56 de acțiuni, dintre care: 19 acțiuni scadente în anul 2022, 18 acțiuni scadente în anul 2023 și 11 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere urma să se realizeze în anul 2022, și corespunzător în anul 2023. Din totalul celor 37 de acțiuni planificate pentru realizare în perioada monitorizată, 21,62% au fost implementate fără curențe, 13,51% au fost realizate cu curențe neesenunificative, 27,02% au fost realizate cu curențe substanțiale, 24,32 % sunt în curs de realizare și 13,51% sunt neinițiate/nerealizate. În cazul celor 11 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării, se constată că: 27,27% au fost realizate anticipat fără curențe, 36,36% au fost realizate anticipat cu curențe substanțiale, 9,09% sunt în curs de realizare, iar 27,27% nu au fost inițiate.

Cele mai importante **realizări** au vizat, sporirea independenței sistemului judecătoresc și sistemului procuraturii prin elaborarea și aprobarea cadrului normativ pentru consolidarea capacităților instituționale ale CSM și CSP. A fost elaborat și aprobat cadrul normativ privind procedurile de verificare extraordinară a candidaților la funcția de membru al CSM și CSP, A fost inițiată reforma CSJ, fiind promovat cadrul normativ pentru inițierea și demararea procedurilor de evaluare externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al CSJ, precum și cele care vizează judecătorii curților de apel, președinților și vicepreședinților de instanțe, procurorului general, șefilor și procurorilor din cadrul procuraturilor specializate și șefilor de procuraturi teritoriale. De asemenea, în perioada supusă monitorizării au fost elaborate și aprobate modificările necesare pentru consolidarea mecanismelor de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor și procurorilor, precum și au fost elaborate și aprobate modificările cadrului normativ în partea care se referă la delimitarea clară a competențelor CNA și PA, fiind întreprinse măsuri în vederea transparentizării activităților CSP și CSM și instanțelor judecătorești, fiind depuse eforturi pentru aprobarea și implementarea standardelor de comunicare și de calitate a serviciilor prestate de profesioniști.

Principalele constrângeri identificate sunt cele legate de eșuarea în elaborarea și implementarea cadrului normativ secundar privind procedurile de evaluare și selecția a judecătorilor și procurorilor, cele privind comunicarea ex-parte a judecătorilor și procurorilor, întârzierea procedurilor privind selecția și desemnarea membrilor în colegiile specializate ale CSM și CSP, lipsa unei strategii de comunicare pentru sistemul judiciar și

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

eșuarea în realizarea măsurilor privind consolidarea profesiilor juridice conexe sistemului justiției.

În acest context, **prioritar** în perioada imediat următoare autoritățile responsabile trebuie să își concentreze eforturile în vederea elaborării și implementării mecanismului de declarare și verificare a averii și integrității candidaților la INJ și de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor pe durata carierei lor, elaborarea modificărilor normative privind procedurile, metodologiile și criteriile de evaluare a judecătorilor și procurorilor și aprobarea regulamentelor de funcționare a colegiilor pentru selecția și evaluarea judecătorilor și procurorilor, inclusiv a regulamentelor privind procedura, metodologia și criteriile de selecție a candidaților la funcția de judecător și procuror, elaborarea și implementarea Strategiei de comunicare internă și externă în sistemul judiciar al Republicii Moldova, aprobarea reglementărilor privind procedurile de arhivare aplicabile notarilor și executorilor judecătorești, evaluarea fiabilității mecanismelor de asigurare socială și asigurare obligatorie medicală a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției și evaluării mecanismului privind regimul fiscal aplicabil reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției, elaborarea standardelor de calitate a serviciilor prestate de către profesioniștii din domeniul justiției.

Direcția Strategică II

Pentru Direcția strategică II au fost setate 4 obiective cu 13 obiective specifice, care urmează a fi realizate prin implementarea a 46 acțiuni, dintre care: 9 acțiuni scadente în 2022, 11 acțiuni scadente în 2023 și 20 acțiuni care au un caracter continuu, urmau a fi inițiate în 2022, și respectiv în anul 2023. Din totalul celor 19 acțiuni planificate pentru implementare în perioada monitorizată: 47,37% au fost implementate fără curențe, 15,79% au fost realizate cu curențe substanțiale, 26,32% sunt în curs de realizare și 10,53 % nu au fost inițiate. În cazul celor 20 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării se constată că 55% au fost realizate fără curențe, 20% au fost realizate cu curențe substanțiale și 25% sunt în curs de realizare.

Printre cele mai importante **realizări** se evidențiază modificările operate în legislația penală și civilă, atât cea materială, cât și procesuală. Modificările au avut scopul îmbunătățirii mecanismelor de acces la justiție a victimelor violenței în familie și a victimelor infracțiunilor sexuale (inclusiv a copiilor) în corespundere cu prevederile Convenției de la Istanbul și Convenției de la Lanzarote. De asemenea, pentru asigurarea stabilității cadrului normativ și evitarea promovării unor concepte contradictorii de către diferite autorități în partea ce ține de legislația codificată, MJ și-a asumat rolul de promotor, astfel fiind creată practica instituțională prin care în cea mai mare parte propunerile de modificare sunt expediate în adresa MJ care le sistematizează, analizează și le include într-un proiect unic. Suplimentar, în scopul sporirii integrității și profesionalismului judecătorilor CSJ, precum și în vederea fortificării rolului CSJ, a fost adoptată [Legea nr. 64/2023 cu privire la CSJ](#). Prevederile noi stabilesc micșorarea numărului de judecători ai CSJ, modificarea componenței CSJ, prin asigurarea accesului la funcțiile de judecător al CSJ atât pentru judecători, cât și pentru nonjudecători: avocați, procurori, profesori universitari din domeniul dreptului, reglementarea unor criterii exigente pentru accesarea în funcția de judecător al CSJ și modificarea competențelor

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

CSJ, pentru transformarea acesteia în Curte de casație, rolul căreia va fi de interpretare și aplicare uniformă a legislației în sistemul de justiție și altele.

Cele mai mari **constrângeri** observate se referă la conflictul negativ de competență între CSJ și CSM referitor la elaborarea și aprobarea modelelor-tip de acte judecătorești. De asemenea nu au fost elaborate ghiduri privind individualizarea sancțiunilor pe categorii de infracțiuni și contravenții. Suplimentar au fost observate constrângeri și referitor la eficientizarea mecanismelor de urmărire a patrimoniului debitorilor, eficientizarea competențelor organelor fiscale, dar și referitor la instituirea unui termen de grație debitorului pentru executarea benevolă a hotărârii judecătorești până la etapa demarării executării silite.

Ca urmare a constrângerilor observate se identifică următoarele **priorități** pentru autoritățile de resort: elaborarea și aprobarea modelelor-tip de acte judecătorești, elaborarea ghidurilor privind individualizarea sancțiunilor pe categorii de infracțiuni și contravenții, adoptarea proiectului de lege cu privire la eficientizarea mecanismelor de urmărire a patrimoniului debitorilor, cu privire la instituirea unui termen de grație debitorului pentru executarea benevolă a hotărârii judecătorești, accelerarea acțiunilor inițiate cu privire la implementarea sistemului progresiv de executare a pedepselor.

Direcția Strategică III

Pentru Direcția strategică III au fost trasate 3 obiective cu 21 de obiective specifice, care urmează a fi realizate prin implementarea a 53 acțiuni, dintre care: 11 acțiuni scadente în 2022, 15 acțiuni scadente în 2023 și 14 acțiuni care au un caracter continuu, care urmau a fi inițiate în 2022, și respectiv în anul 2023. Din totalul celor 26 acțiuni planificate pentru implementare în perioada monitorizată, 12% din acțiuni au fost implementate fără curențe, 16% din acțiuni au fost realizate cu curențe nesemnificative, 12% din acțiuni au fost realizate cu curențe semnificative, 40% din acțiuni sunt în curs de realizare, 20% din acțiuni nu au fost inițiate. În cazul celor 14 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării, se constată că 50% au fost realizate fără curențe, 7.14% au fost realizate cu curențe nesemnificative, 28.57% sunt în curs de realizare și 14.28% nu au fost inițiate.

În rândul celor mai importante **realizări**, includem majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației, suplinirea cu unități de personal a subdiviziunilor aparatului central al MJ, îmbunătățirea continuă a funcționalităților PIGD și a PNIJ, instruirea personalului în vederea utilizării modelelor de raportare statistică electronică, precum și instruirea utilizatorilor aplicației de videoconferință, aplicarea softurilor analitice la efectuarea urmăririi penale pe unele cauze complexe.

Dintre cele mai mari **constrângeri** poate fi remarcat că nu a fost elaborat și adoptat cadrul normativ privind reorganizarea hărții procuraturii și, subsecvent, a planului de acțiuni privind reamplasarea/construcția/renovarea clădirilor procuraturilor. Este subliniată nedefinitivarea mecanismelor de revizuire a volumului de lucru a judecătorilor și procurorilor desemnați în calitate de membri ai colegiilor CSM și CSP. În perioada supusă monitorizării nu au fost clarificate competențele președinților instanțelor judecătorești și nu au fost revizuite criteriile de atribuire a complexității cauzelor în cadrul instanțelor judecătorești conform recomandărilor CEPEJ. S-a eșuat în elaborarea și adoptarea

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

cadrului normativ pentru organizarea și consolidarea capacităților poliției judecătorești, a sistemelor informaționale e-Executare și e-Reținere.

Autoritățile responsabile urmează să asigure un set de măsuri prioritare pentru elaborarea și aprobarea hărții procuraturilor și coordonarea acestora cu harta instanțelor judecătorești, extinderea unităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești la crearea centrelor de informare a justițiabililor, revizuirea competențelor președinților instanțelor judecătorești, a criteriilor de atribuire a complexității cauzelor și a volumului de lucru a judecătorilor desemnați în calitate de membri ai colegiilor CSM. Urmează a fi realizată integrarea SIA Justat în Sistemul Judiciar al Republicii Moldova, realizarea raportului post-pilotare a aplicației informatice e-dosar judiciar și e examinată posibilitatea fuzionării acestora cu alte aplicații similare, cum ar fi: e-Reținere, e-Executare și e-Urmărire penală.

În același timp, conform metodologiei prezentate în continuare, fiecare obiectiv a fost evaluat pe o scară de la 0 la 4, fiind dată următoarea apreciere pe marginea progresului:

Obiectivul	Progresul
Direcția Strategică I- Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției	
<i>1.1 – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii</i>	2,66
<i>1.2 - Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției</i>	2
<i>1.3 – Sporirea gradului de transparență și a încrederii în justiție</i>	2,66
<i>1.4 – Consolidarea capacităților profesiilor conexe sistemului justiției</i>	1,29
Direcția Strategică II- Accesul la justiție și calitatea actului de justiție	
<i>2.1. Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției</i>	2,53
<i>2.2. Îmbunătățirea calității actelor judecătorești și uniformizarea practicii judiciare</i>	1,9
<i>2.3. Consolidarea instruirii și formării juridice</i>	4,0
<i>2.4. Fortificarea căilor alternative de soluționare a litigiilor</i>	2,8
Direcția Strategică III- Administrarea eficientă și modernă a sectorului justiției	
<i>3.1. Continuarea procesului de optimizare a sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii</i>	1,0
<i>3.2. Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției</i>	1,86
<i>3.3. Dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale judiciare</i>	2,1

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

DIRECȚIA STRATEGICĂ I - INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

Direcția Strategică I. Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției cuprinde 4 obiective:

Obiectivul 1.1 – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și a sistemului procuraturii;

Obiectivul 1.2 – Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției;

Obiectivul 1.3 – Sporirea gradului de transparență și a încrederii în justiție;

Obiectivul 1.4 – Consolidarea capacităților profesiiilor conexe sistemului justiției.

Pentru realizarea fiecărui dintre obiective au fost trasate 15 obiective specifice, care urmau a fi realizate prin implementarea a 56 de acțiuni, dintre care: 19 acțiuni scadente în anul 2022, 18 acțiuni scadente în anul 2023 și 11 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere urma să se realizeze în anul 2022, și corespunzător în anul 2023.

Din totalul celor **37 de acțiuni planificate** pentru realizare în perioada monitorizată, **8 acțiuni (21,62%) au fost implementate fără curențe**, **5 acțiuni (13,51%) au fost realizate cu curențe nesemnificative**, **10 acțiuni (27,02%) au fost realizate cu curențe substanțiale**, iar **9 acțiuni (24,32 %) sunt în curs de realizare și 5 acțiuni (13,51%) sunt neinițiate/nerealizate**.

În cazul celor **11 acțiuni cu caracter continuu**, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării, se constată că: **3 acțiuni (27,27%) au fost realizate fără curențe**, **4 acțiuni (36,36%) au fost realizate cu curențe substanțiale**, **1 acțiune (9,09%) este în curs de realizare**, iar **3 acțiuni (27,27%) nu au fost inițiate**.

Obiectivul 1.1 – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii

Apreciere generală: 2,66p din 4p

În perioada supusă monitorizării, Obiectivul 1.1 urma a fi realizat prin intermediul a 5 obiective specifice, fiind planificate pentru realizare 14 acțiuni dintre care: 4 acțiuni (28,57%) au fost realizate fără curențe, 6 acțiuni (42,85%) au fost realizate cu curențe nesemnificative, 2 acțiuni (14,28%) au fost realizate cu curențe substanțiale, iar 2 acțiuni (14,28%) sunt în curs de realizare.

În vederea realizării Obiectivului 1.1, a fost planificată o acțiune cu caracter continuu, a cărei inițiere urma să se producă în anul 2023, însă careva măsuri în vederea implementării acesteia nu au fost realizate.

PROGRESE

Printre principalele realizări în vederea atingerii Obiectivului 1.1 în perioada supusă monitorizării urmează a fi evidențiată elaborarea și adoptarea cadrului normativ în vederea sporirii independenței sistemului judecătoresc și consolidării independenței și capacităților CSM și CSP.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Marea majoritate a actelor normative, adoptarea cărora a fost impusă de intrarea în vigoare a Legii nr. 120/2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova, au fost elaborate pe parcursul anului 2022, fiind aprobate până la 31.03.2023.

Astfel, prin [Legea nr. 246/2022](#) s-au operat modificări în Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului și Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, fiind racordat cadrul normativ infraconstituțional în partea care se referă la numirea inițială în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă prin excluderea termenului de 5 ani, numirea în funcție a judecătorilor CSJ de către Președintele Republicii Moldova, excluderea vechimii în funcția de judecător de cel puțin 10 ani pentru a putea fi numit judecător al CSJ și garantarea imunității funcționale a judecătorilor. Tot prin Legea nr. 246/2022, au fost efectuate modificări în Legea nr. 947/1996 cu privire la CSM cu referire la componența și mandatul membrilor CSM și mandatului președintelui CSM în vederea excluderii suprapunerii cu durata mandatului în calitate de membru al CSM.

Prin Legea nr. 246/2022 au fost stabilite reguli clare de selectare și numire a președinților și vicepreședinților de instanțe, iar prin adoptarea și intrarea în vigoare a [Legii nr. 64/2023 privind Curtea Supremă de Justiție](#), a fost instituit mecanismul de participare directă a judecătorilor CSJ la identificarea candidaților pentru funcțiile de președinte și vicepreședinte ai CSJ.

Prin [Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor](#) au fost instituite procedurile și criteriile de evaluare a candidaților judecători și non - judecători la funcția de membru al CSM și candidaților procurori și non - procurori la funcția de membru al CSP, inclusiv candidaților la funcțiile de membru în cadrul colegiilor din subordinea CSM și CSP. Urmare a finalizării procedurilor de evaluare extraordinară, la 30.03.2023, Parlamentul Republicii Moldova a numit trei membri non - judecători la CSM, iar la 28.04.2023, Adunarea Generală a Judecătorilor a desemnat patru membri judecători în componența CSM. Având în vedere că la data de 01.08.2023 CSJ a anulat 21 decizii ale Comisiei Pre-vetting prin care s-a constatat nepromovarea evaluării de către 21 candidați la funcția de membru ai CSM și CSP, la finele anului 2023 procedura de evaluare reluată a acestor persoane este în curs de desfășurare.

Prin [Legea nr. 228/2022](#) a fost modificată Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției, fiind introdusă obligația depunerii declarației de avere și interese personale de către candidații INJ.

Ulterior, pe parcursul anului 2023 a fost adoptată [Legea nr. 147/2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor](#), prin care au fost stabilite principiile și procedura de selecție a candidaților la funcția de judecător, de evaluare a performanțelor judecătorilor, precum și modul de organizare și funcționare a colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor, inclusiv procedura privind selectarea și desemnarea președinților și vicepreședinților de instanțe, iar prin [Legea nr. 200/2023 pentru modificarea unor acte normative](#) (îmbunătățirea mecanismului de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor), au fost operate modificări în Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură în partea care se referă la: modificarea componenței CSP, fiind excluși unii membri din oficiu (Avocatul Poporului, Procurorul General, iar din anul 2026 și ministrul justiției nu va mai face parte din componența CSP), a fost revăzută durata mandatului membrilor CSP, aceasta fiind de 6 ani fără posibilitatea de a deține un nou mandat, iar mandatul

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

președintelui CSP a fost redus la durata de 2 ani, fără drept de realegere, a fost modificat mecanismul de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor, Inspekția procurorilor fiind transferată din subordinea Procuraturii Generale în subordinea CSP, CSP urmând să întreprindă măsuri în vederea constituirii colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor.

Prin [Legea nr. 246/2023](#) (adoptarea cadrului conex reformei CSJ) au fost operate modificări în Codul administrativ, fiind stabilită competența CSJ de examinare a litigiilor de contencios administrativ privind legalitatea hotărârilor CSM și CSP.

CONSTRÂNGERI

Acțiunile întreprinse în vederea atingerii indicatorilor de rezultat pentru Obiectivul 1.1 au fost realizate cu depășirea termenului stabilit în Planul de acțiuni aprobat pentru implementarea Strategiei. În acest sens constatăm că, Legea nr. 246/2022 a fost adoptată la data de 20.07.2022 cu o depășire de peste 3 luni a termenului preconizat pentru această acțiune, Legea nr. 147/2023 care a fost adoptată la data de 09.06.2023 cu o depășire de peste 3 luni, iar Legea nr. 200/2023 a fost adoptată la 31.07.2023 cu o depășire a termenului de până la 3 luni.

Deși prin Legea nr. 147/2023 au fost stabilite principiile și procedura de selecție a candidaților la funcția de judecător, precum și cele de evaluare a performanțelor judecătorilor, inclusiv modul de organizare și funcționare a colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor, doar la data de 03.10.2023 prin Ordinul Președintelui interimar al CSM nr. 13 au fost constituite grupurile de lucru pentru elaborarea Regulamentului privind activitatea Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor, Regulamentului privind procedura, metodologia și criteriile de evaluare a judecătorilor și Regulamentului privind procedura, metodologia și criteriile de selecție a candidaților la funcția de judecător. Proiectele de acte normative respective încă nu sunt aprobate de CSM. Noile proceduri de selecție și evaluare urmează a fi implementate doar după constituirea colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor.

La 27.06.2023, CSM a anunțat concursul pentru funcția de membru al Colegiului de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor și funcția de membru al Colegiului disciplinar al judecătorilor, în perioada monitorizată nici unul dintre candidații care au depus dosarele la aceste concursuri nu au fost supuși procedurii Pre- vetting.

În cazul procurorilor, constatăm că prin Legea nr. 200/2023 s-au operat modificări în Legea nr. 3/2016 în partea care se referă la îmbunătățirea mecanismului de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor, fiind stabilită în sarcina CSP obligația de constituire a colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor, CSP având termen de 3 luni pentru implementarea modificărilor operate prin Legea nr. 200/2023. Deși proiectul Regulamentului privind procedura de selecție a procurorilor, procedura de evaluare a performanțelor procurorilor și funcționarea Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor a fost elaborat și publicat pentru consultări publice pe pagina web a CSP, în perioada supusă monitorizării, regulamentul respectiv încă nu a fost aprobat de CSP. Cu toate că încă în anul 2022 au demarat concursurile pentru ocuparea funcției de membru în cadrul colegiilor specializate ale CSP, în perioada monitorizată acestea nu au ajuns la o finalitate, procedurile de verificare a candidaților de către Comisia Pre-Vetting și ulterior Comisia Vetting, fiind în curs de derulare. La data de 22.12.2023 a avut loc Adunarea Generală a Procurorilor în cadrul cărei au fost aleși 5 membri ai CSP din rândul procurorilor.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Între timp, la data de 28.12.2023 a fost emisă decizia Comisiei Pre-Vetting privind promovarea evaluării de către candidatul non-procuror în funcția de membru al CSP din partea Guvernului Republicii Moldova. În ședința Guvernului din 28 februarie 2024, acest candidat a fost desemnat în respectiva funcție.

Cu referire la acțiunea privind delimitarea clară a atribuțiilor CSP de reprezentare a corpului de procurori și de garant al independenței acestora, inclusiv ce țin de cariera procurorilor, de atribuțiile care revin PG (procesuale, de administrare, de formulare și implementare a politicilor penale ale statului) de la obiectivul specific 1.1.3. se raportează că aceasta a fost realizată prin Legea nr. 200/2023 prin care s-au operat modificări în Legea nr. 3/2016 în partea care se referă la transferul Inspecției procurorilor din subordinea PG în subordinea CSP, indicatorul de rezultat fiind altul pentru această acțiune. Or, transferul Inspecției procurorilor din subordinea PG în subordinea CSP nu reprezintă delimitarea atribuțiilor CSP și PG privind administrarea sistemului, formarea profesională, elaborarea și implementarea politicilor de stat și atribuțiilor procesuale.

Deși prin Legea nr. 228/2022 s-au efectuat modificări în Legea nr. 152/2006 în partea care se referă la obligația candidaților de a anexa la cererea de înscriere la INJ declarațiile de avere și interese pentru anul precedent și curent depunerii cererii, aceste modificări nu vizează mecanismul de verificare a averii și integrității candidaților de către Comisia de evaluare a dosarelor, motive din care aceste modificări sunt lipsite de substanță. Nici CSM și nici CSP nu au elaborat încă un mecanism intern de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor pe durata exercitării atribuțiilor de funcție .

Dintre măsurile continue planificate pentru perioada supusă monitorizării au fost preconizate măsuri în vederea inițierii procesului de modificare a Constituției Republicii Moldova în partea ce ține de componența și durata mandatului judecătorilor Curții Constituționale, însă în anul 2023 nu au fost inițiate careva măsuri în acest sens. Publicarea de către MJ la data de 19.06.2023 a anunțului privind inițierea procedurii de modificare a Constituției, fără o continuitate, nu poate fi luat în considerare.

În perioada supusă monitorizării autoritățile responsabile nu au întreprins careva măsuri în vederea aprobării și implementării:

- mecanismului de declarare și verificare a averii și integrității candidaților la etapa admiterii la Institutul Național al Justiției;
- mecanismului intern de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor pe durata carierei lor;
- criteriilor de delimitare clară a atribuțiilor CSP de reprezentare a corpului de procurori și de garant al independenței acestora, inclusiv ce țin de cariera procurorilor, de atribuțiile care revin PG ;
- Regulamentului privind activitatea Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor;
- Regulamentului privind procedura, metodologia și criteriile de evaluare a judecătorilor;
- Regulamentului privind procedura, metodologia și criteriile de selecție a candidaților la funcția de judecător;
- Regulamentului privind procedura de selecție a procurorilor, procedura de evaluare a performanțelor procurorilor și funcționarea Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor.

PRIORITĂȚI

- Finalizarea procedurilor de evaluare extraordinară a tuturor candidaților la CSM și CSP, în vederea constituirii definitive a acestor organe de autoadministrare. Demararea procedurilor de evaluare a colegiilor specializate și constituirea în termeni proximi a acestora;
- Elaborarea și introducerea de către CSM și INJ a mecanismului de declarare și verificare a averii și integrității candidaților la etapa admiterii la INJ. Elaborarea și implementarea de către CSM și CSP a mecanismului intern de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor pe durata carierei lor;
- Elaborarea de către MJ în comun cu CSP a unor modificări normative care să clarifice criteriile pentru definirea atribuțiilor CSP în ceea ce privește reprezentarea corpului de procurori și asigurarea independenței acestora, modificări ce ar trebui de asemenea să includă aspecte legate de evoluția carierei procurorilor și de rolul PG;
- Definitivarea și aprobarea de către CSM și CSP a proiectelor de acte normative instituționale în partea care se referă la procedurile, metodologiile și criteriile de evaluare a judecătorilor și procurorilor și aprobarea regulamentelor de funcționare a colegiilor pentru selecția și evaluarea judecătorilor și procurorilor, inclusiv a regulamentelor privind procedura, metodologia și criteriile de selecție a candidaților la funcția de judecător și procuror.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Obiectivul 1.2 - Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției

Apreciere generală: **2p din 4p**

Pentru realizarea Obiectivului 1.2 au fost planificate 4 obiective specifice, în perioada supusă monitorizării urmând a fi realizate măsuri în vederea implementării a 6 acțiuni. Dintre aceste 6 acțiuni, 2 acțiuni (33,33%) au fost realizate fără curențe, 3 acțiuni (50%) au fost realizate cu curențe substanțiale, iar o acțiune (16,66%) este în curs de realizare.

În vederea realizării Obiectivului 1.2 au fost planificate 4 acțiuni cu caracter continuu, dintre care o acțiune (25%) a fost realizată cu curențe nesemnificative, o acțiune (25%) a fost realizată cu curențe substanțiale, o acțiune (25%) este în curs de realizare și o acțiune (25%) nu a fost inițiată.

PROGRESE

Pentru atingerea acestui obiectiv, în anul 2022 a fost elaborat proiectul de Lege pentru modificarea Legii cu privire la Centrul Național Anticorupție și Codului de procedură penală, proiect prin care s-a urmărit delimitarea competențelor CNA și PA la investigarea cauzelor de corupție. [Legea nr. 83/2023](#) prin care s-a realizat această acțiune a fost adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la data de 14.04.2023 și a intrat în vigoare la 14.08.2023.

Cu referire la elaborarea cadrului normativ cu privire la evaluarea extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor, în anul 2022 au fost inițiate procedurile privind elaborarea și adoptarea legii privind evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al CSJ și legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor. Astfel, la data de 30.03.2023 a fost adoptată [Legea 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție](#), care a intrat în vigoare la data de 06.04.2023. În ședința din 15.06.2023, Parlamentul Republicii Moldova a desemnat membrii naționali din cadrul comisiei de vetting creată în contextul Legii nr. 65/2023, care la data de 26.09.2023 a aprobat propriul Regulament de organizare și funcționare, începându-și efectiv activitatea. În rezultatul concursurilor repetate desfășurate de CSM, comisia de vetting urmează să evalueze 35 persoane, inclusiv 3 judecători ai CSJ în funcție și 3 judecători transferați temporar la CSJ. În perioada supusă monitorizării, Comisia de vetting a emis 6 decizii, inclusiv 3 decizii cu propunere de promovare a evaluării și 3 decizii privind retragerea candidaților din concurs.

Prin [Legea nr. 252/2023 a fost aprobată procedura de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor](#), care prevede evaluarea judecătorilor de la curțile de apel, președinților și vicepreședinților de instanțe, Procurorului General și adjuncților acestuia, procurorilor șefi ai secțiilor din cadrul Procuraturii Generale, procurorilor din cadrul procuraturilor specializate, procurorilor șefi și procurorilor adjuncți din procuraturile teritoriale. Potrivit acestei legi, judecătorii subiecți ai evaluării vor fi evaluați de comisia creată conform Legii nr. 65/2023, iar procurorii care sunt subiecți ai evaluării conform Legii nr. 252/2023 vor fi evaluați de o comisie de evaluare a procurorilor creată în acest sens.

În anul 2022 a fost elaborată [Legea nr. 5/2023 pentru modificarea unor acte normative \(privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea Inspecției judiciare\)](#), aceasta fiind aprobată de Parlament la data de 02.02.2023, care a intrat în vigoare la data de 18.04.2023, iar [Legea nr. 200/2023 pentru modificarea unor acte normative \(privind](#)

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

[îmbunătățirea mecanismului de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor](#)) a fost adoptată de Parlament la data de 31.07.2023, care a intrat în vigoare la 04.11.2023. Regulamentul cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției judiciare nu a fost aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii.

Deși prin intervenția legislativă care a avut loc în contextul realizării acestui obiectiv Inspecția procurorilor a fost transferată în subordinea CSP, nu a fost elaborat și aprobat Regulamentul privind procedura de organizare și desfășurare a concursului pentru funcția de inspector.

Dintre acțiunile cu caracter continuu planificate pentru implementare în perioada 2022 – 2023, urmau a fi întreprinse măsuri în vederea inițierii a 4 acțiuni privind implementarea mecanismului de evaluare extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor, care au demarat efectiv doar în anul 2023, entitățile competente în procesul de evaluare, cu excepția Comisiei Pre-Vetting, au fost instituite în anul 2023, iar numărul de persoane supuse evaluării de către aceste entități nu a atins indicatorul de rezultat scontat. La data acestui raport încă nu sunt publicate datele pentru anul 2023 privind verificarea averilor și intereselor personale ale tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor CSM și CSP, inclusiv ale membrilor din cadrul organelor specializate ale acestora, informația comunicată de ANI fiind insuficientă pentru aprecierea atingerii indicatorului de rezultat. În anul 2023 nu au fost inițiate măsuri în vederea eficientizării mecanismelor de raportare a comunicărilor ex - parte ale judecătorilor și procurorilor, precum în perioada 2022 – 2023 nu au fost elaborate opinii sau recomandări pe domenii specifice de către Comisia de etică și conduită profesională a judecătorilor și Colegiul de disciplină și etică a procurorilor.

Cu referire la acțiunea privind verificarea prioritară a averilor și intereselor personale ale tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor CSM și CSP, inclusiv ale membrilor din cadrul organelor specializate, în anul 2022, ANI a supus verificării declarațiile de avere și interese personale ale:

- 440 judecători;
- 634 procurori;
- 9 membri CSM;
- 10 membri CSP.

Rata judecătorilor și procurorilor supuși verificărilor constituie:

- judecători - 91%;
- procurori - 99%;
- membri CSM - 22%;
- membri CSP - 30%.

În anul 2023 au fost verificate declarațiile de avere și interese personale a 401 judecători și 388 procurori, verificarea declarațiilor de avere și interese personale în cazul procurorilor urmând a fi finalizată în anul 2024. Prin Hotărârea CSM nr. 416/25 din 26.09.2023 a fost constituită Comisia de etică și conduită profesională a judecătorilor, însă lipsesc date despre publicarea de către aceasta a eventualelor opinii sau recomandări.

CONSTRÂNGERI

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Din totalul celor 6 acțiuni preconizate pentru realizarea Obiectivului 1.2 au fost realizate fără curențe doar acțiunile care se referă la adoptarea Legii nr. 5/2023, termenul de implementare a acestei acțiuni nu excede termenul planificat cu o perioadă mai mare de 3 luni. Acțiunile care se referă la limitarea competențelor PA de cele ale CNA la investigarea cauzelor de corupție de nivel înalt și elaborarea cadrului normativ cu privire la evaluarea extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor au fost realizate cu depășirea termenului preconizat conform Planului de acțiuni. Legea nr. 65/2023 și Legea nr. 252/2023 au fost supuse modificărilor contrar prevederilor art. 64 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care prevede că, de regulă, modificarea unui act normativ nu poate fi făcută mai devreme de 6 luni de la data intrării lui în vigoare. În cazul Legii nr. 65/2023, de la data intrării în vigoare a acesteia în textul său au fost operate modificări prin Legea nr. 89/2023 din 27.04.2023, Legea nr. 246/2023 din 31.07.2023, Legea nr. 252/2023 din 17.08.2023 și prin Legea nr. 353/2023 din 24.11.2023, iar în cazul Legii nr. 252/2023 aceasta a fost modificată prin Legea nr. 353/2023 din 24.11.2023.

Demisia aproape încorpore a judecătorilor de la CSJ, care s-a produs în luna februarie a anului 2023, a blocat activitatea acestei instanțe, punând CSM în situația de a identifica soluții imediate. Prin normele tranzitorii de la Legea nr. 65/2023 a fost prevăzut că în cazul în care buna funcționare a CSJ este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, CSM poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al CSJ. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al CSJ, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului CSJ, raportat la vechimea în muncă respectivă.

Cu toate acestea, activitatea CSJ este suficient de îngreunată în continuare, numărul de judecători care activează în cadrul acestei instanțe, inclusiv judecătorii transferați suplimentar, este insuficient pentru a face față volumului de lucru în continuă creștere.

Legea nr. 65/2023 prevede termene suficient de restrânse pentru derularea procedurii de evaluare a judecătorilor CSJ în funcție și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, însă în realitate acest exercițiu este derulat destul de anevoios, în perioada de după începerea activităților sale, Comisia de vetting a emis 3 decizii cu propunere de promovare a evaluării externe, inclusiv un candidat non-judecător, dintre care un judecător a fost numit în funcție de judecător la Curtea Constituțională, iar în privința celui de-al doilea, CSM urma să decidă dacă acceptă sau nu raportul comisiei.

Cu toate că prin Legea nr. 200/2023 s-au efectuat modificări în Legea nr. 3/2016 în partea care se referă la excluderea Inspecției Procurorilor din subordinea PG și transferul acesteia în subordinea CSP, doar această intervenție nu este suficientă pentru a considera realizată acțiunea planificată, atât timp cât unul dintre indicatorii de rezultat este asigurarea independenței funcționale a Inspecției procurorilor. Odată ce CSP nu a aprobat Regulamentul privind procedura de organizare și desfășurare a concursului pentru funcția de inspector, nu suntem în prezența realizării acțiunii respective, aceasta fiind realizată cu curențe substanțiale.

În perioada de monitorizare a fost constatată lipsa datelor despre verificarea declarațiilor de avere și interese personale ale membrilor CSM și CSP, iar datele finale privind rata

judecătorilor și procurorilor a căror declarații de avere și interese în anul 2023 au fost verificate, lipsesc.

În informația comunicată cu referire la eficientizarea mecanismelor de raportare a comunicărilor ex-parte ale judecătorilor și procurorilor CSP menționează despre elaborarea și publicarea unui Ghid care ar cuprinde linii directorii privind abordarea practică a situațiilor și a conduitei procurorilor în împrejurări ce implică chestiuni de natură etică. Însă, pe pagina web a CSP este publicat Comentariul din 2021 elaborat la Codul de etică al procurorilor din 2016. Trimiterea la Comentariul din 2021 la Codul de etică al procurorilor aprobat în anul 2016, nu poate fi luată în considerare și nici nu poate fi considerată ca fiind o măsură întreprinsă în vederea realizării acestei acțiuni, iar în lipsa datelor privind cazurile de raportare ex-parte a procurorilor, această acțiune nu poate fi considerată realizată.

În cazul judecătorilor, CSM a comunicat despre inițierea procesului de elaborare a mecanismelor interne de raportare a comunicărilor ex-parte ale judecătorilor, însă un proiect de act normativ cu referire la această măsură, nu este publicat.

Prin Hotărârea CSM nr. 416/25 din 26.09.2023 a fost constituită Comisia de etică și conduită profesională a judecătorilor, însă aceasta nu a emis sau publicat careva opinii sau recomandări individuale privind etica și conduita profesională a judecătorilor.

PRIORITĂȚI

- Accelerarea procedurilor de evaluare extraordinară (externă) a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție;
- Elaborarea și aprobarea de către CSP a Regulamentului privind procedura de organizare și desfășurare a concursului pentru funcția de inspector;
- Elaborarea și aprobarea de către CSP a Regulamentului cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției judiciare;
- Demararea de către CSM și CSP a procedurilor de elaborare a mecanismelor de raportare a comunicărilor ex-parte ale judecătorilor și procurorilor;
- Elaborarea și publicarea opiniilor/ recomandărilor pe domenii specifice de către Comisia de etică și conduită profesională a judecătorilor și Colegiul de disciplină și etică a procurorilor.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Obiectivul 1.3 – Sporirea gradului de transparență și a încrederii în justiție

Apreciere generală: 2,66p din 4p

Pentru realizarea Obiectivului 1.3 au fost planificate 2 obiective specifice, cu realizarea a 2 acțiuni în perioada supusă monitorizării. Dintre acestea, o acțiune (50%) a fost realizată fără curențe, iar o acțiune (50%) nu a fost inițiată.

În vederea realizării Obiectivului 1.3 au fost planificate 4 acțiuni cu caracter continuu, dintre care: 2 acțiuni (50%) au fost realizate fără curențe, 2 acțiuni (50%) au fost realizate cu curențe substanțiale.

PROGRESE

În vederea dezvoltării mecanismelor/programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul justiției a fost planificată realizarea măsurilor necesare pentru crearea unei noi pagini web oficiale a PG și a paginilor web oficiale ale procuraturilor specializate. În acest sens, la data de 31.03.2023 a fost lansată versiunea modernizată a paginii web oficiale www.procuratura.md cu posibilitate de redirecționare către pagina web a PA și PCCOSC.

Pentru Obiectivul 1.3 în perioada 2022 – 2023 urmau a fi implementate măsuri în vederea realizării a 4 acțiuni cu caracter continuu, dintre care pot fi menționate măsurile întreprinse în vederea creării centrelor de informare a justițiabililor atât în cadrul instanțelor judecătorești care sunt incluse în proiectul USAID „Instanțe judecătorești – model”, cât și în cadrul altor instanțe judecătorești cum ar fi Judecătoria Cahul, Judecătoria Strășeni și Judecătoria Soroca în cadrul căreia funcționează două Centre de informare (la sediul central și la sediul Florești), Judecătoria Ungheni unde funcționează birou de informare, Curtea de Apel Comrat și Curtea de Apel Cahul.

Este de remarcat faptul că, de rând cu crearea și instituirea centrelor de informare sau a birourilor de informare, unele dintre instanțele judecătorești din țară au inițiat proceduri de aprobare și implementare a propriilor strategii / politici sau regulamente de comunicare internă și externă, asigurând publicarea pe paginile web ale acestora a comunicatelor și anunțurilor de interes public.

Printre instanțele de judecată care dispun de propriile strategii de comunicare internă și externă se regăsesc:

- Judecătoria Soroca, care la 30.12.2020 a aprobat propria Politică de comunicare internă și externă, iar la 27.11.2023 a fost aprobată [Politica de comunicare internă și externă \(în redacție nouă\)](#), acest din urmă document fiind publicat pe pagina web a judecătoriei;
- Judecătoria Cahul, care dispune de Politică de comunicare aprobată la data de 29.05.2023;
- Judecătoria Strășeni, a cărei Regulament de comunicare internă și externă a fost aprobat la data de 24.03.2023;
- Judecătoria Ungheni, care a comunicat că dispune de strategie de comunicare aprobată în anul 2022;
- Judecătoria Criuleni a cărei [Politică de comunicare](#) a fost aprobată la 05.01.2022;

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

- Judecătoria Orhei, are a aprobat încă la data de 15.03.2021 [Politica de comunicare internă și externă](#)
- Judecătoria Anenii Noi, [Politica de comunicare](#) fiind aprobată încă la 03.07.2020;
- Judecătoria Edineț, [Politica de comunicare](#) a fost aprobată la 14.12.2020;
- Curtea de Apel Comrat, dispune de [Politica de comunicare aprobată la 23.01.2020](#), modificată la 01.08.2023, la 16.10.2023 fiind aprobate reguli interne privind comunicarea cu mass - media si social media.
- Curtea de Apel Cahul în cadrul căreia există [Politica de comunicare internă și externă](#) aprobată încă în anul 2020;
- Curtea de Apel Chișinău a cărei [Politică de comunicare](#) a fost aprobată la 26.07.2023;
- Curtea de Apel Bălți care dispune de [Politică de comunicare](#) aprobată încă la 28.12.2018.

O altă acțiune realizată în perioada supusă monitorizării se referă la activitățile de promovare a asistenței juridice garantate de stat și serviciilor parajuridice. În acest sens, CNAJGS promovează campanii de educare juridică a populației și de promovare a serviciilor de asistență juridică garantată de stat prin intermediul rețelei naționale de parajuriști comunitari, difuzarea informațiilor despre accesarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat fiind realizată în cadrul vizitelor în teritoriu efectuate de către coordonatorii Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS, în timpul evenimentelor organizate cu participarea CNAJGS.

În anul 2022 au fost elaborate și difuzate 15 000 exemplare ale Ghidului beneficiarului asistenței juridice garantate de stat, broșuri și leaflete informative privind asistența juridică garantată de stat. Pentru informare publică a fost creată pagina web www.parajurist.md.

Pe pagina web a CSP sunt publicate la zi toate hotărârile adoptate în cadrul ședințelor derulate.

CONSTRÂNGERI

Dezvoltarea mecanismelor/ programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul justiției urma a fi realizată prin elaborarea și implementarea strategiilor de comunicare în cadrul instanțelor judecătorești și crearea centrelor de informare a justițiabililor. [Prin Hotărârea CSM nr. 75/6 din 15.04.2022 a fost aprobat Conceptul privind sistemul de comunicare a judecătorilor pentru îmbunătățirea serviciilor oferite justițiabililor](#), însă, în perioada supusă monitorizării, nu a fost identificată o Strategie de comunicare aprobată de CSM la nivel de sistem judecătoresc.

Deși în majoritatea instanțelor judecătorești există strategii, politici sau regulamente privind comunicarea internă sau externă, doar în cazul Judecătoriei Edineț, Judecătoriei Anenii Noi, Judecătoriei Orhei, Judecătoriei Criuleni, Judecătoriei Soroca și curților de apel aceste documente sunt publicate pe paginile web ale acestora, în marea majoritate a instanțelor judecătorești pe paginile web la directoriul “Informații de interes public” este publicat [Ghidul privind relația dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 520/22 din 26.07.2016](#). Judecătoria Chișinău utilizează în continuare [Regulamentul cu privire la serviciul de informare publică și relațiile cu mass -](#)

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

[media, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 740/31 din 15.10.2013](#), care, deși susține că ar fi fost modificat prin Ordinul nr. 8 din 17.08.2023, documentul plasat pe pagina web a instanței judecătorești nu reflectă aceste intervenții. Situație similară se constată și în cazul Judecătoriei Cimișlia pe pagina web a cărei găsim link-ul de trimitere la [Regulamentul cu privire la serviciul de informare publică și relațiile cu mass - media, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 740/31 din 15.10.2013](#). În cazul Judecătorii Strășeni, Ungheni și Cahul strategiile / politicile de comunicare aprobate nu sunt publicate, iar în cazul Judecătorii Bălți, Căușeni, Drochia și Comrat pe paginile web ale acestora lipsește informația despre existența cărorva politici / strategii sau regulamente de comunicare implementate. Deși Judecătoria Hâncești are aprobată [Politică de comunicare internă și externă](#), din conținutul acestui document putem înțelege că este unul mult învechit.

Din această analiză sumară, putem afirma că nu există o percepție generală comună a instanțelor judecătorești asupra proceselor de comunicare internă și externă, fiind necesară elaborarea de către CSM a unei strategii de comunicare internă și externă per sistem, urmând ca documentele existente la acest capitol să fie serios revizuite și adaptate tendințelor și instrumentelor noi de comunicare.

Cu referire la centrele de informare, constatăm că acestea există doar în cadrul câtorva dintre instanțele judecătorești, inclusiv în instanțele judecătorești sunt incluse în proiectul USAID „Instanțe judecătorești – model” și în cadrul unor dintre curțile de apel, în marea majoritate a instanțelor judecătorești, inclusiv în cadrul Judecătoriei Chișinău, nefiind desemnate persoane responsabile de ghidarea corectă a justițiabililor și oferirea răspunsurilor la întrebări de orientare sau de procedură.

Nu a fost elaborat și pus în practică un mecanism de implicare a studenților facultăților de drept / voluntarilor în activități de informare, nefiind făcute publice datele privind utilizatorii centrelor de informare per instanță.

În partea care se referă la implementarea mecanismului de efectuare periodică a sondajelor în cadrul sistemului justiției prin elaborarea unei metodologii unice pe țară de efectuare periodică a sondajelor în sectorul justiției, constatăm că aceasta nu a fost elaborată nici de CSM și nici de CSP.

PRIORITĂȚI

- Elaborarea și implementarea de către CSM a Strategiei de comunicare internă și externă în sistemul judiciar al Republicii Moldova;
- Actualizarea strategiilor / politicilor de comunicare existente în cadrul instanțelor judecătorești cu elaborarea și aprobarea strategiilor de comunicare în instanțele judecătorești unde acestea nu au fost aprobate și implementate;
- Publicarea de către toate instanțele judecătorești a strategiilor / politicilor / regulamentelor de comunicare internă și externă;
- Crearea centrelor de informare a justițiabililor în toate instanțele judecătorești.
- Elaborarea și implementarea de către CNAJGS, în comun cu MJ, a mecanismului de implicare a studenților facultăților de drept / voluntarilor în activități de informare a justițiabililor;
- Elaborarea de către CSM, CSP și MJ a unei metodologii unice pe țară de efectuare periodică a sondajelor în sectorul justiției.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Obiectivul 1.4 – Consolidarea capacităților profesiiilor conexe sistemului justiției

Apreciere generală: 1,29p din 4p

În vederea realizării Obiectivului 1.4 au fost setate 4 obiective specifice, care urmau a fi atinse prin realizarea a 15 acțiuni pe parcursul perioadei supuse monitorizării. Dintre aceste 15 acțiuni, 1 acțiune (6,66%) este realizată fără curențe, 4 acțiuni (26,66%) sunt realizate cu curențe substanțiale, 6 acțiuni (40%) sunt în curs de realizare și 4 acțiuni (26,66%) nu au fost inițiate.

Dintre cele 2 acțiuni cu caracter continuu planificate pentru realizarea acestui obiectiv, o acțiune (50%) este realizată fără curențe și o acțiune (50%) este realizată cu curențe substanțiale.

PROGRESE

În vederea consolidării capacităților profesiiilor conexe sistemului justiției prin instituirea sancțiunilor pentru imixtiunea în activitatea avocaților, în perioada supusă monitorizării a fost inițiată procedura de elaborare a unui proiect de lege prin care se propune completarea Codului penal cu art. 303¹. Amestecul în activitatea avocatului și avocatului stagiar. Acest proiect de lege a fost adoptat de Parlament în lectura I la data de 23.06.2023, fiind propus pentru examinare în lectura II pentru data de 28.12.2023, însă nu a fost supus votului.

Prin Hotărârea CNAJGS nr. 16 din 22.11.2022 au fost aprobate Standardele de calitate ale activității avocaților pe cauzele cu implicarea persoanelor cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale în procesul penal, contravențional și civil, iar prin Hotărârea CNAJGS nr. 30 din 01.11.2023 au fost aprobate Standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe cauze de azil. Sunt în proces de elaborare standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor infracțiunilor și victimelor violenței în familie în procesul obținerii măsurilor de protecție.

Cu toate că au fost inițiate și desfășurate măsuri pentru crearea grupului de lucru și elaborarea Regulamentului privind modul de evidență, de pregătire, de păstrare și de predare a arhivei executorilor judecătorești, acesta, deși a fost supus consultărilor publice, nu a fost aprobat de MJ, urmând să fie definitivat pentru aprobare după intrarea în vigoare a modificărilor operate la Legea nr. 113/2010 prin Legea nr. 367/2023 din 21.12.2023.

Prin [Legea nr. 367/2023](#) au fost operate modificări în Legea nr. 113/2010 privind executorii judecătorești în vederea sporirii gradului de responsabilizare a executorului judecătoresc și fortificării procedurii de control.

Prin Ordinul MJ nr. 140 din 06.06.2022 a fost constituit grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de lege privind plățile notariale. Prin Decizia Consiliului Camerei Notariale nr. 2 din 28.12.2022 s-a decis antrenarea experților în vederea elaborării studiului de impact al reglementărilor. Proiectul de lege privind plățile notariale a fost remis spre coordonare la 15.08.2023, urmând să fie propus spre aprobare.

Prin [Legea nr. 6/2023](#) au fost efectuate modificări la Codul de executare și Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat privind eficientizarea mecanismelor de recuperare a cheltuielilor suportate pentru asistența juridică garantată

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

de stat. CNAJGS a fost conectat la baza de date pentru verificarea capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat.

În anul 2023, de către CNAJGS a fost aprobată componența nominală a Comisiei de selectare a membrilor Comisiei de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat, care urmează să fie constituită din 7 membri, din care 6 membri vor fi avocați.

Regulamentul cu privire la monitorizarea calității asistenței juridice acordate de către avocați a fost înregistrat la MJ la data de 20.05.2022, pe parcursul anului 2022 fiind monitorizați 118 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Pentru anul 2023 lipsesc date despre numărul avocaților care au fost monitorizați. Se constată realizarea în perioada supusă monitorizării a acțiunilor privind dezvoltarea și consolidarea rețelei de parajuriști în anul 2022 fiind aprobate modificările corespunzătoare la Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.

În anul 2022 sub egida Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești a fost elaborat Ghidul metodologic pentru îmbunătățirea executării hotărârilor judecătorești ce se referă la determinarea domiciliului sau accesului la copil. Alte ghiduri sau comentarii privind procedurile de executare a actelor judecătorești nu au fost elaborate.

CONSTRÂNGERI

Acțiunile preconizate pentru realizarea Obiectivului 1.4 și planificate pentru realizare în anul 2022 nu au înregistrat o finalitate certă, indicatorii de rezultat nefiind atinși.

Este depășit substanțial termenul pentru ralierea cadrului normativ în partea care se referă la instituirea sancțiunilor pentru imixtiunea în activitatea avocaților, standardele de calitate a activității avocaților care desfășoară activitate de asistență juridică, elaborate de CNAJGS garantată de stat au fost aprobate cu depășirea semnificativă a termenului stabilit pentru implementarea acestei acțiuni.

Este mult întârziată și acțiunea care se referă la modificarea Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești în vederea sporirii gradului de responsabilizare a executorului judecătorec și fortificării procedurii de control. Legea nr. 367/2023 prin care s-a realizat această acțiune a fost adoptată de Parlament abia la 21.12.2023, mult peste termenul planificat, intrând în vigoare la 17.01.2024.

Cu toate că Legea nr. 367/2023 a intrat deja în vigoare, Regulamentului privind modul de evidență, de pregătire, de păstrare și de predare a arhivei executorilor judecătorești nu este încă aprobat de Ministerul Justiției.

Cu referire la acțiunea privind modificarea Legii nr. 1260/2022 cu privire la avocatură în partea care se referă la stabilirea unor criterii clare și transparente de accedere în profesie și fortificarea mecanismului de răspundere disciplinară a avocaților, constatăm că aceasta a fost realizată cu carențe substanțiale, or, intervențiile efectuate prin Legea nr. 13/2022 nu corespund scopului acțiunii.

Prin Ordinul ministrului justiției nr. 134 din 15.10.2021 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare. Cu toate acestea, această metodologie nu a fost elaborată, deoarece elaborarea acesteia este condiționată de modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Nu au fost create grupurile de lucru și nici nu au fost inițiate careva măsuri în vederea evaluării mecanismelor de asigurare socială și asigurare obligatorie medicală a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției și evaluării mecanismului privind regimul fiscal aplicabil reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției.

Nu a fost elaborat și implementat mecanismul de transmitere de către organele profesionale ale profesiilor conexe sistemului justiției a actelor normative aprobate pentru publicare în Registrul de stat al actelor juridice, actele emise de organele de autoadministrare a profesiilor juridice conexe sistemului justiției, care sunt considerate, în sensul Legii nr. 100/2017, acte normative, nu sunt publicate în Registrul de stat al actelor juridice. Nu au fost inițiate măsuri privind elaborarea standardelor de calitate pentru serviciile prestate de notari.

Cu toate că se raportează aprobarea încă în anul 2020 a Standardelor de calitate a serviciilor de mediere, mecanismul de monitorizare a respectării de către mediatori a acestora nu a fost elaborat și nici aplicat. Nu au fost elaborate metodologiile de efectuare a expertizelor judiciare. Nu a fost efectuată analiza și revizuirea, după caz, a mecanismului de stabilire a tarifelor pentru serviciile prestate de interpreții și traducătorii autorizați.

PRIORITĂȚI

- Aprobarea de către MJ a Regulamentului privind modul de evidență, de pregătire, de păstrare și de predare a arhivei executorilor judecătorești;
- Elaborarea și aprobarea modificărilor la Legea nr. 1260/2002 în partea care se referă la stabilirea unor criterii clare și transparente de accesare în profesie și fortificarea mecanismului de răspundere disciplinară a avocaților;
- Efectuarea de către MJ, în comun cu UAM și alte instituții relevante a evaluării mecanismelor de asigurare socială și asigurare obligatorie medicală a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției și evaluării mecanismului privind regimul fiscal aplicabil reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției;
- Elaborarea și implementarea de către MJ a mecanismului de transmitere de către organele profesionale ale profesiilor conexe sistemului justiției a actelor normative aprobate pentru publicare în Registrul de stat al actelor juridice;
- Elaborarea de către MJ prin consultare cu Camera Notarială a standardelor de calitate pentru serviciile prestate de notari;
- Elaborarea și implementarea de către MJ a mecanismului de monitorizare a respectării de către mediatori a Standardelor de calitate a serviciilor de mediere;
- Inițierea de către MJ a procesului de modificare a Legii nr. 68/2016 cu elaborarea metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare;
- Efectuarea de către MJ a analizei și revizuirii după caz, a mecanismului de stabilire a tarifelor pentru serviciile prestate de interpreții și traducătorii autorizați.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

DIRECȚIA STRATEGICĂ II - ACCESUL LA JUSTIȚIE ȘI CALITATEA ACTULUI JUSTIȚIEI

Diracția strategică II. Accesul la justiție și calitatea actului de justiție cuprinde 4 obiective:

Obiectivul 2.1. Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției;

Obiectivul 2.2. Îmbunătățirea calității actelor judecătorești și uniformizarea practicii judiciare;

Obiectivul 2.3. Consolidarea instruirii și formării juridice;

Obiectivul 2.4. Fortificarea căilor alternative de soluționare a litigiilor.

Pentru realizarea fiecărui dintre obiectivele generale au fost setate 13 obiective specifice, care urmează a fi realizate prin implementarea a 46 acțiuni, dintre care: 9 scadente în 2022, 11 acțiuni scadente în 2023 și 20 acțiuni care au un caracter continuu, care urmau a fi inițiate în 2022, și respectiv în anul 2023.

Din totalul celor 19¹ acțiuni planificate pentru implementare în perioada monitorizată: 9 (47,37%) au fost implementate fără carențe, 3 (15,79%) au fost realizate cu carențe substanțiale, 5 (26,32 %) sunt în curs de realizare și 2 (10,53 %) sunt neinițiate.

În cazul celor 20 acțiuni cu caracter continuu, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării se constată că: 11 (55%) au fost realizate fără carențe, 4 (20%) au fost realizate cu carențe substanțiale, 5 (25%) sunt în curs de realizare.

Obiectivul 2.1. Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției

Apreciere generală: **2,53p din 4p**

Pentru perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 2.1 urmau a fi realizate 9 acțiuni în cadrul a 4 obiective specifice, dintre care 5 (55,5%) au fost realizate fără carențe, 4 (44,4%) sunt în curs de realizare.

Totodată, 8 acțiuni au un caracter continuu, din care 3 (37,5%) au fost implementate fără carențe, 2 (25%) realizate cu carențe substanțiale și 3 (37,5%) sunt în curs de realizare.

PROGRESE

La [17.11.2022](#), Parlamentul a adoptat un proiect de lege prin care au fost operate mai multe modificări în legislația penală și civilă, atât cea materială, cât și procesuală. Modificările au avut scopul îmbunătățirii mecanismelor de acces la justiție a victimelor violenței în familie și a victimelor infracțiunilor sexuale (inclusiv a copiilor) în corespundere cu prevederile Convenției de la Istanbul și Convenției de la Lanzarote.

În contextul extinderii specializării avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, în Planul de formare continuă al INJ pentru anul 2022, au fost stabilite cursuri cu

¹ Acțiunea prevăzută la litera a) a obiectivului specific 2.4.2. nu a făcut obiect al monitorizării pentru că a fost realizată în 2021, înainte de începerea perioadei de implementare a acțiunilor Strategiei

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

tematici care vizează accesul la justiție al copiilor, femeilor, persoanelor cu dizabilități. În cadrul acestor cursuri a fost planificată instruirea a 150 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Suplimentar, în cadrul Oficiilor teritoriale ale CNAJGS sunt patru categorii de avocați specializați, după cum urmează:

- Avocați specializați în acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat persoanelor victime ale infracțiunilor;
- Avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantată de stat în cauzele cu implicarea copiilor;
- Avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantată de stat solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară, apatrizilor și solicitanților de apatrid;
- Avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat persoanelor cu dizabilități mentale. Listele avocaților sunt actualizate de două ori pe an. Chiar dacă nu este publicat numărul de beneficiari, numărul acestora poate fi extras de pe pagina web a CNAJGS - <https://statistica.cnajgs.md/>

Au fost efectuate mai multe studii privind legislația penală care au constituit suport la etapa demarării procesului de modificare a legislației, și anume:

- Raportul privind aplicarea sancțiunilor penale în Republica Moldova, elaborat în cadrul Programului Consiliului Europei „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”;
- Analiza conceptuală a Codului penal în vigoare, cu accent pe proporționalitatea, echilibrul și eficiența sancțiunilor pentru anumite categorii de infracțiuni, precum și analiza prevederilor din proiectul de modificare a Codului penal.

De asemenea, MJ a recepționat mai multe analize, propuneri de la autoritățile cu competențe în sector, care la fel au stat la baza elaborării conceptului de modificare a legii penale.

În luna februarie 2022, MJ a demarat modificarea Codului de procedură penală în vederea simplificării și eficientizării procedurilor de examinare a cauzelor penale. În acest proces au fost antrenați actorii din mediul academic și reprezentanții societății civile. În baza propunerilor recepționate, a raționamentelor unor hotărâri ale Curții Constituționale, a fost elaborată și aprobată [Legea nr. 245 din 31.07.2023](#), prin care au fost operate modificări în Codul de procedură penală și Codul Contravențional și au fost introduse noi prevederi cu privire la aplicarea mecanismului de examinare prin videoconferință.

Prin [Legea nr.316 din 17.11.2022](#) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, astfel încât ședințele de judecată în cadrul cărora se examinează cererile de emitere a ordonanței de protecție în cazurile violenței în familie să poată fi desfășurate și prin sistemul de videoconferință.

În contextul implementării mecanismului de monitorizare electronică a persoanelor care comit acte de violență, în anul 2022 au fost achiziționate 100 de echipamente electronice (bi blok). În total sunt 865 echipamente: 100-monoblocuri, 465- bi blok, 300- treckere. Pe parcursul anului 2022, au fost monitorizate 1230 de persoane. Conform ordonanțelor de protecție parvenite spre executare, au fost monitorizați electronic 735 agresori familiali. Pe parcursul semestrului I al anului 2023 au parvenit spre executare 440 de ordonanțe de

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

protecție, fiind monitorizați electronic 359 de subiecți ai probațiunii.

Pentru asigurarea stabilității cadrului normativ și evitarea promovării unor concepte contradictorii de către diferite autorități în partea ce ține de legislația codificată, MJ și-a asumat rolul de promotor, astfel fiind creată practica instituțională prin care în cea mai mare parte propunerile de modificare sunt expediate în adresa MJ care le sistematizează, analizează și le include într-un proiect unic.

CONSTRÂNGERI

Singura acțiune realizată referitoare la instituirea mecanismului de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale este *Raportul de analiză privind activitatea Procuraturii în domeniul recuperării cheltuielilor judiciare pe cauzele penale în perioada anului 2022*, întocmit de Procuratura Generală. Astfel, neimplementarea indicatorului principal - adoptarea de către Parlament al proiectului de lege, este o restanță majoră la acest capitol.

Referitor la eficientizarea mecanismelor de urmărire a patrimoniului debitorilor, vânzarea bunurilor sechestrate, eficientizarea competențelor organelor fiscale, MJ a recepționat mai multe propuneri din partea Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești de modificare a Codului de executare. Propunerile erau în proces de examinare și urmau a fi încorporate într-un proiect de act normativ. Astfel, nerealizarea indicatorului principal, adoptarea de către Parlament al proiectului de lege, este o restanță majoră.

Prevederile de modificare a cadrului legal în vederea instituirii unui termen de grație debitorului pentru executarea benevolă a hotărârii judecătorești pînă la etapa demarării executării silite se conțin în proiectul de modificare a Codului de executare elaborat de către Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, proiect care urmează a fi expediat MJ pentru examinare și promovare. Și de această dată nu a fost realizat indicatorul principal - adoptarea de către Parlament al proiectului de lege, respectiv se atestă o restanță majoră.

În vederea îmbunătățirii mecanismului juridic și instituțional de reabilitare și compensare a victimelor infracțiunilor, la 06.09.2022, MJ a anunțat despre inițierea modificării *Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor* și a solicitat prezentarea propunerilor relevante. Însă, pentru că doar a fost inițiată modificarea cadrului normativ, se atestă o întârziere esențială în raport cu numărul total al activităților necesare de a fi realizate.

Referitor la aplicarea măsurilor preventive și analiza acestor informații, pe parcursul anului 2022, PG a întocmit 2 analize:

- Privind reținerea și arestarea persoanelor în anul 2022 (faza de urmărire penală);
- Privind aplicarea măsurilor preventive arestul și arestul la domiciliu în anul 2022 (faza judiciară).

Pentru că nu au fost elaborate recomandări ca urmare a informațiilor prezentate, acestea nu au fost implementate, respectiv nu au fost atinși indicatorii stabiliți în Strategie.

Referitor la instituirea și implementarea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale, prin Ordinul MJ nr. 308/2022 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de modificare a legislației execuțional-penale privind instituirea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate. Pe parcursul anilor 2022 și 2023 în platforma Grupului de lucru a fost prezentat și discutat Conceptul privind

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

instituirea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate. La data de 23.06.2023 în incinta MJ a avut loc ședința Grupului de lucru și reprezentanții Fundației Germane IRZ, care au dezbătut avizul acestora asupra conceptului și proiectului de modificare a legislației pentru instituirea regimurilor progresive. Autoritățile au anunțat că proiectul de lege va fi ajustat urmare a avizelor recepționate.

Pentru că adoptarea proiectului de lege este un indicator intermediar pentru atingerea obiectivelor finale (ex. regimuri diferențiate de executare a pedepsei aplicate), constatăm că acțiunile realizate denotă o anumită întârziere.

Referitor la dezvoltarea programelor probaționale, în anul 2022, de către Inspectoratul Național de Probațiune au fost implementate 11 programe probaționale la nivel național pe categorii de condamnați reieșind din necesitățile acestora pentru reintegrare și prevenirea riscului de recidivă. În cadrul a 10 programe probaționale au fost implicate 1177 persoane, dintre care 95 minori. Rata participării la programe probaționale constituie 61%. Suplimentar, au fost dezvoltate Programul de asistență psihosocială a persoanelor consumatoare și dependente de substanțe psiho-active și Programul Educație sexuală destinat pentru deținuții minori și tineri (care urmează a fi pilotat în 2023). În același timp, contrar indicatorilor stabiliți, autoritățile nu au prezentat informația referitoare la rata recidivei condamnaților care au participat la programe probaționale.

Referitor la crearea industriei penitenciare în vederea implicării la muncă a condamnaților și a resocializării acestora au fost realizate mai multe acțiuni, printre care:

- Inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege care va facilita apariția locurilor de muncă pentru condamnați;
- Au fost coordonate în jur de 93 de contracte de prestări servicii de oferire a forței de muncă din rândul persoanelor deținute cu diferite persoane fizice și/sau juridice, cu implicarea ulterioară în muncă, conform prevederilor contractuale a circa 1235 condamnați;
- Deschiderea unui atelier de confecționare a articolelor de îmbrăcăminte în Penitenciarul nr. 17 din Rezina, în care activează circa 24 de deținuți condamnați la detenție pe viață.

Însă, pentru că autoritățile nu au elaborat un mecanism fiabil de motivare și de atragere spre colaborare a agenților economici, pentru că nu au fost publicate informațiile cu privire la numărul de angajați pentru supravegherea și paza permanentă a deținuților în zona industrială, dar și pentru că acțiunile realizate în anul 2023 nu au fost la fel de productive în comparație cu cele din 2022, autoritățile urmează să atragă o atenție sporită acțiunii prevăzută de Obiectivul 2.1.5.

PRIORITĂȚI

- Adoptarea proiectului de lege cu privire la instituirea mecanismului de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale;
- Adoptarea proiectului de lege cu privire la eficientizarea mecanismelor de urmărire a patrimoniului debitorilor, cu privire la instituirea unui termen de grație debitorului pentru executarea benevolă a hotărârii judecătorești;
- Accelerarea acțiunilor inițiate cu privire la evaluarea mecanismului referitor la compensația financiară acordată de stat victimelor unor infracțiuni, și

îmbunătățirea acestui mecanism;

- Accelerarea acțiunilor inițiate cu privire la implementarea sistemului progresiv de executare a pedepselor;
- Stabilirea criteriilor de analiză și elaborarea recomandărilor pentru a fi implementate cu privire la situația aplicării arestului preventiv, atât la faza de urmărire penală, cât și în instanța de judecată;
- Expunerea ratei de recidivă a condamnaților care au participat la programe probaționale, în vederea evaluării eficacității acestor programe în prevenirea recidivei și impactul lor asupra comunității și a sistemului de justiție penală;
- Elaborarea și implementarea mecanismului de motivare și atragere spre colaborare a agenților economici; publicarea informațiilor cu privire la numărul de angajați pentru supravegherea și paza permanentă a deținuților în zona industrială; realizarea acțiunilor de sensibilizare a comunității economice privind posibilitățile de reinserție socială a persoanelor condamnate prin muncă.

Obiectivul 2.2. Îmbunătățirea calității actelor judecătorești și uniformizarea practicii judiciare

Apreciere generală: 1,9p din 4p

În perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 2.2, urmau să fie realizate 7 acțiuni în cadrul a 2 obiective specifice, dintre care 2 (28.57%) au fost realizate fără curențe, 2 (28.57%) cu curențe substanțiale, 1 (14.28%) în curs de realizare și 2 (28.57%) nu au fost inițiate.

Totodată, 3 acțiuni au un caracter continuu, dintre care: 1 (33,33%) a fost implementată fără curențe, 2 (66,67%) sunt în curs de realizare.

PROGRESE

În scopul sporirii integrității și profesionalismului judecătorilor CSJ, precum și în vederea fortificării rolului CSJ, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 64/2023 cu privire la CSJ](#), care prevede micșorarea numărului de judecători ai CSJ, modificarea componenței CSJ, prin asigurarea accesului la funcțiile de judecător al CSJ atât pentru judecători, cât și pentru nonjudecători: avocați, procurori, profesori universitari din domeniul dreptului; reglementarea unor criterii exigente pentru accederea în funcția de judecător al CSJ și modificarea competențelor CSJ, pentru transformarea acesteia în Curte de casație, rolul căreia va fi de interpretare și aplicare uniformă a legislației în sistemul de justiție și altele.

Pe pagina web a Curții Supreme de Justiție la compartimentul „Unificarea practicii judiciare” a fost creată o nouă componentă „Fișe tematice”. La 03.03.2024 erau plasate 54 de fișe tematice în materie de contencios administrativ, cauze civile, comerciale și penale.

CONSTRÂNGERI

Prin [Legea nr. 245/2023](#) care introduce modificări la Codul de procedură penală și a Codului Contravențional a fost instituită obligația ca la data pronunțării, hotărârea să fie redactată integral. Legea de modificare a fost adoptată peste 7 luni de la termenul stabilit în strategie.

Criterii de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești nu au fost adoptate. Grupul de lucru instituit prin Hotărârea Plenului CSM nr. 233/17 din 08 noiembrie 2022 a organizat 2 ședințe în care au fost discutate conceptele criteriilor ce urmează a fi elaborate. Totodată, instanțelor judecătorești li s-a solicitat să prezinte propuneri în vederea stabilirii criteriilor de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești și revizuirii volumului de lucru pentru judecătorii desemnați în calitate de membri în colegiile din cadrul CSM. În contextul alegerii noilor membri ai CSM, componența grupului de lucru urmează a fi modificată.

Referitor la elaborarea și aprobarea modelelor-tip de acte judecătorești, prin răspunsul nr. 6/2-29/2023 din 19 decembrie 2023 CSJ a răspuns că nu este de competența acesteia să întocmească astfel de acte. Pe de altă parte, prin răspunsul nr. 152 din 18 ianuarie 2024, CSM a sugerat că responsabilă ar fi CSJ, care prin [Legea nr. 64 din 30 martie 2023](#), a fost investită cu atribuții de unificare a practicii judiciare. Prin același răspuns, CSM a afirmat că această acțiune va fi realizată doar după evaluarea judecătorilor CSJ și a candidaților de judecător de Comisia de evaluare. Ca urmare a răspunsurilor recepționate, atestăm un conflict negativ de competență între CSJ și CSM, care ar putea fi rezolvat prin discuții

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

între instituțiile menționate și MJ.

Proiectul de lege cu privire la modificarea cadrului normativ conex (în special a legislației procesual civile și procesual penale), elaborată în scopul sincronizării cadrului normativ, în special revizuirea unor temeuri de recurs, cu prevederile noii Legi nr. 64/2023 cu privire la CSJ, a fost adoptată la 31.07.2023, cu 7 luni peste termenul stabilit în strategie.

Analiza jurisprudenței în materia recursului în interesul legii nu a fost efectuată. CSM prin răspunsul nr. 152 din 18 ianuarie 2024 a informat că studiul urmează a fi făcut după constituirea noii componente a CSJ, aceasta fiind una din instituțiile responsabile. Pe de altă parte, CSJ prin răspunsul nr. 6/2-29/2023 din 19 decembrie 2023 a informat că, deoarece prin Legea nr. 246 din 31.07.2023, în vigoare din 01.09.2023, normele menționate, au fost abrogate, a fost decisă inoportunitatea planificării pentru anul 2023 a analizei jurisprudenței în baza unor norme ce urmează a fi abrogate. Lipsa studiului în materia recursului în interesul legii este o restanță pentru că noua Lege cu privire la CSJ nr. 64/30.03.2023 reglementează instituția *demersul în interesul legii*, care conține norme asemănătoare celor abrogate. Deci, rămâne actuală necesitatea elaborării studiului.

Până la sfârșitul lunii iunie 2023, MJ nu a raportat acțiuni realizate cu privire la instituirea în cadrul sistemului judecătoresc și al sistemului Procuraturii a unor mecanisme (platforme de discuții) de analiză a noilor tendințe/practici ale jurisprudenței în vederea soluționării chestiunilor ce suportă mai multe interpretări și generează practici neuniforme.

Potrivit informațiilor disponibile în spațiul public, CSJ nu a elaborat ghiduri privind individualizarea sancțiunilor pe categorii de infracțiuni și contravenții.

PRIORITĂȚI

- Elaborarea de către CSM a criteriilor de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești;
- Adoptarea de către CSM a modelelor de acte-tip;
- Elaborarea de către CSJ a studiului despre recursul în interesul legii;
- Creșterea nivelului de colaborare între MJ și sistemul judecătoresc, respectiv sistemul Procuraturii, în scopul instituirii unor platforme de discuții pentru analiza noilor tendințe și practici ale jurisprudenței în vederea soluționării aspectelor ce suportă mai multe interpretări și generează practici neuniforme;
- Elaborarea de către CSJ a ghidurilor privind individualizarea sancțiunilor pe categorii de infracțiuni și contravenții;
- Îmbunătățirea dialogului între autoritățile responsabile pentru realizarea acțiunilor din plan întru evitarea recepționării informațiilor divergente pentru aceleași acțiuni.

Obiectivul 2.3. Consolidarea instruirii și formării juridice

Apreciere generală: **4p din 4p**

În perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 2.3 urma să fie realizată o acțiune în cadrul a unui obiectiv specific. Acțiunea planificată a fost realizată fără curențe.

Totodată, 6 acțiuni au un caracter continuu. Toate (100%) au fost implementate fără curențe.

PROGRESE

În scopul sporirii calității formării inițiale și continue a beneficiarilor INJ prin [Legea nr. 228 din 28.07.2022](#) au fost operate modificări în Legea nr.152/2006 privind INJ în partea care vizează componența Consiliului INJ, astfel fiind propus ca numărul de membri desemnați de către CSM și CSP să fie unul egal, un membru să fie desemnat de către Președintele Republicii Moldova, iar membrul desemnat de Consiliul Rectorilor din Republica Moldova să fie desemnat de către Ministrul Justiției. Având în vedere că Consiliul deține competențe în domeniul formării inițiale și continue a beneficiarilor INJ, modificările propuse au scopul de a fortifica calitatea instruirilor oferite.

În scopul uniformizării practicilor în domeniul de interes comun pentru judecători, procurori și alți profesioniști, INJ a realizat 165 de activități de formare. Au fost instruiți peste 4800 de beneficiari, prin care: judecători, procurori, asistenți judiciari, grefieri, șefi secretariat, consultanți ai procurorului, specialiști, ofițeri de urmărire penală, avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

Referitor la utilizarea sistemului informațional judiciar, INJ a realizat cel puțin 28 instruirii, în care au fost instruiți peste 740 de beneficiari: judecători, procurori, consultanți ai procurorului, asistenți judiciari, grefieri, șefi ai secretariatului și specialiști. Suplimentar, audienții candidați la funcția de judecător și de procuror au studiat disciplina „Utilizarea tehnologiilor informaționale în domeniul profesional”.

De asemenea, pentru formatorii INJ și pentru pregătirea potențialilor noi formatori, a fost organizat un curs de instruire privind utilizarea tehnologiilor informaționale și gestionarea electronică a dosarelor: PIGD, Soluția Informatică e-Dosar Judiciar și administrarea aplicației de videoconferință. La aceste instruirii au participat 32 de beneficiari: judecători, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, asistenți judiciari, specialiști din cancelarie.

INJ a organizat cel puțin 8 cursuri de instruire în domeniul utilizării tehnologiilor informaționale și gestionarea electronică a dosarelor (E-Dosar, inclusiv „Urmărire penală: E-dosar). Numărul total de beneficiari este de aproximativ 950, dintre care judecători, procurori, anagajați ai instanței, consultanți de procurori, dar și avocați.

Referitor la dezvoltarea abilităților de comunicare și de gestionare a managementului conflictelor cu justițiabilii de către personalul instanțelor judecătorești și al procuraturilor, INJ a organizat 40 de cursuri. În cadrul acestor cursuri au fost instruiți circa 1100 beneficiari, printre care: judecători, procurori, asistenți judiciari, grefieri, consultanți ai procurorilor, specialiști, șefi ai secretariatului. De asemenea, pentru formatorii INJ și pentru pregătirea potențialilor noi formatori, a fost organizat un curs de instruire privind Relaționarea eficientă cu justițiabilii, la care au participat 16 beneficiari.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Referitor la dezvoltarea abilităților judecătorilor, procurorilor, personalului auxiliar, în special a persoanelor care dețin poziții de conducere, în domeniul managementului instanțelor / procuraturilor și a leadershipului, INJ a organizat 46 cursuri de instruire. În cadrul acestor cursuri au fost instruite circa 1157 de persoane, printre care: judecători, procurori, consultanți ai procurorilor, asistenți judiciari, grefieri, specialiști și șefi ai secretariatului. De asemenea, la modulul management judiciar și leadership, au participat 57 de judecători. Suplimentar, viitorii judecători și procurori, în cadrul formării inițiale la INJ, au studiat disciplina obligatorie „Managementul activității instanțelor de judecată”, respectiv „Managementul activității Procuraturii”.

PRIORITĂȚI

În condițiile realizării acțiunilor planificate pentru perioada monitorizată este importantă menținerea nivelului de realizare a acțiunilor. Suplimentar, este important ca autoritățile de resort, în special INJ și MJ, să publice în mod proactiv informațiile relevante instruirilor dedicate formării profesionale și dezvoltării abilităților nonjudiciare, în scopul accesibilității acestor categorii de informații, dar și pentru o monitorizare mai eficientă a gradului de implementare de către societatea civilă.

Obiectivul 2.4. Fortificarea căilor alternative de soluționare a litigiilor

Apreciere generală: 2,8p din 4p

Pentru perioada monitorizare, în cadrul obiectivului 2.4 urmau să fie realizate 2 acțiuni în cadrul a 2 obiective specifice, dintre care o acțiune (50%) a fost realizată fără curențe, o acțiune (50%) - cu curențe substanțiale.² Totodată, din 3 acțiuni care au un caracter continuu, una (33,33%) a fost implementată fără curențe, și 2 (66,67%) realizate cu curențe substanțiale.

PROGRESE

Prin [Legea nr. 97 din 14.04.2022](#) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, fiind exclusă instituția medierii judiciare obligatorii. Instituirea prin Legea nr. 31/2017 a instituției medierii judiciare obligatorie pentru anumite categorii de cauze, nu s-a soldat cu obținerea unor rezultate.

Pe parcursul perioadei de monitorizare, Consiliul de mediere a realizat mai multe evenimente de informare și diseminare a informațiilor privind mecanismele alternative de soluționare a disputelor: donații de cărți, conferințe naționale, pe paginile web și Facebook ale Consiliului au fost publicate/ mediatizate evenimentele realizate în domeniul medierii la care au participat membrii Consiliului de mediere www.mediare.gov.md. Pentru a asigura acces justițiabililor la serviciile de mediere ale mediatorilor autorizați, a fost transmisă lista mediatorilor pentru publicare pe paginile web ale instanțelor de judecată: www.instanțe.justice.md. Au fost achiziționate materiale editoriale despre mediere și activitatea de mediator, precum și materiale personalizate cu logoul Consiliului de mediere. Materialele au fost folosite pentru diseminare la evenimente de promovare a medierii.

CONSTRÂNGERI

În scopul îmbunătățirii mecanismului medierii garantate de stat în cauzele penale, cu extinderea și la cauzele contravenționale, la 15.11.2023, Guvernul a aprobat proiectul de lege cu privire la [medierea garantată de stat](#), dar cu aproximativ 11 luni întârziere.

În scopul îmbunătățirii mecanismelor de executare a tranzacțiilor încheiate în procesul de mediere, pe parcursul anului 2022 au fost organizate unele evenimente în cadrul cărora au fost abordate aceste aspecte. Însă, nu au fost formulate recomandări în cadrul evenimentelor organizate, astfel mecanismele existente nu au fost îmbunătățite.

La începutul anului 2022 a fost organizat Forumul național în domeniul Medierii. În cadrul evenimentului au fost discutate tendințele principale în domeniul medierii, rolul medierii în sectorul justiției, priorități strategice de dezvoltare a domeniului de mediere, precum și aspectele teoretico-practice a aplicării medierii ca metodă de soluționare alternativă în diferite jurisdicții. Pe parcursul semestrului II al anului 2022, membrii Consiliului de mediere au participat la evenimente naționale și internaționale din domeniul medierii. Totuși, acțiunile realizate nu sunt conferințe internaționale care ar fi fost organizate de autoritățile naționale.

² Acțiunea cu privire la *Evaluarea cadrului normativ în materia arbitrajului pentru identificarea deficiențelor care generează practici neuniforme* - 2.4.2. lit. a), nu a făcut obiect al monitorizării pentru că a fost realizată în 2021, înainte de începerea perioadei de implementare a acțiunilor Strategiei

PRIORITĂȚI

- Coordonarea și planificarea eficientă a acțiunilor pentru a nu admite întârzieri esențiale;
- Elaborarea recomandărilor cu privire la mecanismele de executare a tranzacțiilor și îmbunătățirea acestora;
- Organizarea unor conferințe internaționale în domeniul medierii și arbitrajului, cu participarea reprezentanților autorităților publice, ai sectorului justiției, ai mediului de afaceri și ai mediului academic.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

DIRECȚIA STRATEGICĂ III - ADMINISTRAREA EFICIENTĂ ȘI MODERNĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI

Direcția strategică III. Administrarea eficientă și modernă a sectorului justiției cuprinde 3 obiective:

3.1. Continuarea procesului de optimizare a sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii;

3.2. Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției;

3.3. Dezvoltarea și implementarea sistemelor informatice judiciare.

Pentru realizarea celor 3 obiective, au fost setate 21 de obiective specifice, care urmează a fi realizat prin implementarea a 53 de acțiuni, dintre care: 11 acțiuni scadente în 2022, 15 acțiuni scadente în 2023 și 14 acțiuni care au un caracter continuu, care urmau a fi inițiate în 2022, și respectiv în anul 2023.

Din totalul celor **26 acțiuni planificate³** pentru implementare în perioada monitorizată: **3 (12%) acțiuni au fost implementate fără curențe**, **4 (16%) acțiuni au fost realizate cu curențe ne semnificative**, **3 (12%) acțiuni au fost realizate cu curențe semnificative**, **10 (40%) acțiuni sunt în curs de realizare**, **5 (20%) acțiuni nu au fost inițiate**.

În cazul celor **14 acțiuni cu caracter continuu**, a căror inițiere a fost planificată în perioada supusă monitorizării se constată că: **7 (50.00%) acțiuni au fost realizate fără curențe**, **o (7.14%) acțiune a fost realizată cu curențe ne semnificative**, **4 (28.57 %) acțiuni sunt în curs de realizare**, **2 (14.28%) acțiuni nu au fost inițiate**.

Obiectivul 3.1. Continuarea procesului de optimizare a sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii

Aprecie generală: **1p din 4p**

Pentru perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 3.1, urmau să fie realizate 3 acțiuni în cadrul a 2 obiective specifice, dintre care o (33,3%) acțiune a fost realizată cu curențe substanțiale, o (33,3%) acțiune este în curs de realizare, o (33,3%) acțiune nu a fost inițiată.

În cadrul obiectivului este o (100%) acțiune continuă care este în curs de realizare.

PROGRESE

[Proiectul de modificare a Legii nr. 76/2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești](#) a fost supus consultărilor publice și a fost solicitată opinia mai multor actori relevanți. Ministerul Justiției a acceptat în proporție considerabilă recomandările venite în notele de poziție la Proiect. În ședința Guvernului din 03.04.2024, a fost adoptată Hotărârea cu nr. 235/2024 prin care s-a hotărât aprobarea Proiectului de lege și prezentarea acestuia Parlamentului spre examinare. Secția politici și management al proiectelor din cadrul PG, în anul 2022, a realizat *Studiul privind amplasarea procuraturilor*

³ 25 acțiuni au constituit baza de calcul. Acțiune prevăzută la pct. 3.3.5 lit. a) nu a fost luată în calcul pentru că a fost realizată în 2021, deci înainte de începerea perioadei de implementare a acțiunilor Strategiei.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

În scopul consolidării capacităților instituționale și al utilizării eficiente a resurselor disponibile și analiza oportunității optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul inspectoratelor de poliție potrivit hărții amplasării procuraturii și instanțelor judecătorești (în continuare – "Studiu privind amplasarea procuraturilor"). Este de apreciat faptul că, acest studiu a fost realizat în termenul stabilit inițial, or, omiterea termenului ar fi determinat disfuncționalități la nivelurile subsecvente.

CONSTRÂNGERI

Proiectul de modificare a Legii nr. 76/2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești urma a fi elaborat și aprobat către 31.12.2022. Astfel, acțiunea este în întârziere cu mai mult de 1 an. Această întârziere condiționează întârzieri în lanț și pentru alte acțiuni și obiective specifice ale Direcției strategice III.

În Raportul de monitorizare a MJ pentru anul 2022 se face referire la Raportul privind evaluarea reformei hărții judiciare din iulie 2021. Raportul a fost publicat în iulie 2021, adică până la începutul perioadei de referință. În afară de acest raport și discuțiile publice avute, nu a fost publicată o analiză *per se* de către instituțiile responsabile. În Raportul de monitorizare a MJ pentru anul 2022 a fost indicat că, Raportul din iulie 2021 "a fost studiat în cadrul Ministerului Justiției iar pentru anul 2023 a fost planificat demararea discuțiilor [...]". Întrucât alte activități nu au fost notate de MJ pentru anul 2022, se distinge că, întreg progresul pentru anul 2022 pe acest segment îl constituie doar studierea unui Raport.

În [Raportul de monitorizare a MJ pentru semestrul I al anului 2023](#), analiza hărții judiciare în vederea identificării necesităților de revizuire a unor circumscripții între instanțele existente din perspectiva corespunderii acestora necesităților sistemului judiciar și ale justițiabilului figurează ca fiind în curs de realizare. În același timp, este indicat că la 23.01.2023 au avut loc consultări publice privind revizuirea hărții judiciare, iar următoarea rundă de discuții a avut loc la abia 27.06.2023. Pentru o acțiune a cărei perioadă de implementare este de 12 luni, organizarea de discuții publice la un interval de 6 luni este evaluată ca fiind foarte ineficientă, or organizarea unor astfel de discuții este doar o parte componentă a unui indicator de rezultat. Se observă că, Proiectul de modificare a Legii nr. 76/2016 [a fost publicat de MJ abia la 12.12.2023](#). Din moment ce indicatorul de rezultat presupune și aprobarea proiectului, cu toate etapele procesului legislativ aferente, se constată că atingerea obiectivului de reorganizare a instanțelor judecătorești trenează.

Până la începutul perioadei de raportare au fost adoptate un șir de acte legislative și normative în acest sens, iar o implementare neuniformă comportă riscul unor reforme nearmonizate. La acest aspect, atenția este îndreptată spre eforturile legislative din domeniul autonomiei locale și ale descentralizării serviciilor publice. Se amintește de Cartea Europeană a Autonomiei Locale, adoptată la Strasbourg în data de 15.10.1985, în vigoare din 01.09.1988 și ratificată de Republica Moldova prin [Hotărârea Parlamentului nr. 1253/1997](#). La caz, se subliniază faptul că prin [Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova](#), pe lângă Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chișinău și Transnistria, au fost delimitate Regiunile de dezvoltare **Nord** (care include Municipiul Bălți, raioanele Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Râșcani, Sângerei, Soroca), **Centru** (care include Raioanele Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hâncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești, Ungheni) și **Sud** (Raioanele Basarabasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova, Ștefan Vodă, Taraclia). Aceste prevederi legale nu pot fi neglijate

la configurarea hărții judecătorești sub aspect al constituirii curților de apel și arondarea la acestea a instanțelor judecătorești.

În continuarea ideii precedente, se reliefează că, în pct. 2 a [Hotărârii Guvernului nr. 916/2020 cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027](#), în calitate de beneficiari ai Programului național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027 sunt municipiile orașe-poli de creștere: Edineț, Soroca, Ungheni, Orhei, Cahul, Comrat și zonele rurale adiacente acestora. Având în vedere vectorul de dezvoltare configurat, la reorganizarea instanțelor judecătorești trebuie luate în considerare nu doar *status-qou*-ul economic și demografic, dar statica și dinamica acestor procese.

Pentru a fi în prezența unei optimizări veritabile, revizuirea hărții judecătorești trebuie să fie în consonanță cu întocmirea hărții privind amplasarea procuraturilor.

În partea ce ține de amplasarea procuraturilor, este incontestabil că, Studiul privind amplasarea procuraturilor a fost realizat în termen, însă acesta este afectat de o serie de curențe. În sursele deschise nu se regăsesc date că, Studiul a fost supus consultărilor publice sau a fost solicitată o opinie separată decât cea a Procuraturii. În Studiu sunt utilizate surse de informații relativ vechi (i.e. studii din 2007, 2011, 2014), întrucât [Legea cu privire la procuratură](#) a intrat în vigoare la 25.03.2016, iar [Legea cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești](#) la 01.07.2016. Informația conținută în sursele indicate în Studiu privind amplasarea procuraturilor reflectă niște realități care nu mai sunt actuale la distanță de 15, 12 sau 10 ani. În acest interval, pe lângă legile nominalizate, au intervenit schimbări la [Codul de procedură penală](#), [Codul Contravențional](#), [Codul de executare](#), [Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații](#), [Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului](#), au fost emise hotărâri/decizii ale Curții Constituționale în materie de procedură penală și drepturile omului. Chiar dacă aceste modificări nu au un impact direct asupra activității Procuraturii, ele modelează mai mult sau mai puțin activitatea ofițerilor investigație și a celor de urmărire penală.

Studiul este realizat pe baza unei metodologie neclare. Spre exemplu, este menționat că au fost realizate interviuri cu procurorii, dar nu este specificat care a fost eșantionul, care au fost întrebările adresate, concluziile desprinse etc. Se observă că, într-un mod de neînțeles, în Studiu nu se face referire la participarea MAI și a subdiviziunilor sale. În studiu se face trimitere insulară la reorganizarea instanțelor judecătorești și, respectiv, la arondarea/cuplarea procuraturilor teritoriale la instanțele de judecată. Însă a fost omis provocările legate de conlucrarea cu organele de urmărire penală din cadrul Inspectoratelor de Poliție, dar și a celorlalte organe de urmărire penală (Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Vamal) cu subdiviziunile Inspectoratului Național de Probațiune, cu birourile Oficiile teritoriale al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Barourile Avocaților din Republica Moldova, cu instituțiile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Studiul nu face dovada unei cercetări propriu-zise din motivul lipsei unor date exacte. În Studiu sunt foarte multe generalizări și lipsesc trimiteri la indicatorii privind încărcătura procuraturilor teritoriale și a celor specializate, la aspectele geografice și cele demografice, la tendințele criminologice etc. Este îngrijorător faptul că, produsul livrat ca indicator de rezultat deraiază de la scopul obiectivului specific și al acțiunii. Conform

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Planului, acțiunea este îndreptată spre analiza oportunității optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul Inspectoratelor de Poliție. În Studiu nu se fac raportări la acest aspect.

În [Planul de Dezvoltare Strategică a Procuraturii pentru anii 2021-2025](#), la Obiectivul strategic IV: “Administrarea eficientă și modernă a Procuraturii” și Obiectivul specific 4.1. “Continuarea optimizării sistemului Procuraturii” sunt trimiteri generale la necesitatea reformei hărții sistemului Procuraturii și, în consecință, a optimizării structurii organelor de urmărire penală. Este constrângător faptul că, în acest act, nu sunt obiective specifice, indicatori de rezultat sau careva repere cronologice.

Implementarea Planului de construire/renovare a clădirilor instanțelor judecătorești reorganizate potrivit Legii nr. 76/2016, în partea ce ține de construirea și darea în exploatare a 5 clădiri noi, conform Strategiei, are stabilit drept interval de realizare sem. I 2022- sem. IV 2025. Deși nu este scadentă pentru perioada de referință, aspectele logistice privind construirea și darea în exploatare a 5 clădiri noi, în mod evident, constituie un efort substanțial. Se atrage atenția asupra limitelor cronologice stabilite în Planul de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești, aprobat prin [Hotărârea Parlamentului nr. 21/2017](#).

Chiar și în cele mai optimiste scenarii privind derularea proceselor în următorii 2 ani, persistă un risc sporit pentru încălcarea obiectivelor cronologice stabilite.

PRIORITĂȚI

- Armonizarea proiectului de modificare a [Legii nr. 76/2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești](#), cu: [Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova](#); [Hotărârea Guvernului nr. 916/2020 cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare a orașelor - poli](#); [Hotărârea Guvernului nr. 126/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030](#);
- Realizarea de către PG a unui nou studiu privind amplasarea procuraturilor, luând în considerare aspectele financiare, costurile și fezabilitatea întregii măsuri;
- Formularea de către PG a opțiunilor de optimizare a subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul inspectoratelor de poliție potrivit hărții amplasării procuraturii și instanțelor judecătorești, clare, care să includă puncte tari și puncte slabe, riscuri, provocări;
- Conlucrarea între PG cu MJ și CSM, în vederea coordonării hărții procuraturilor cu harta instanțelor judecătorești;
- Inițierea de către PG unui dialog interinstituțional cu autoritățile care dispun de prerogative de urmărire penală (în special MAI) pentru a analiza posibilitatea optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală;
- Elaborarea de către PG a unei metodologii, care să servească drept ghid pentru realizarea eficientă a sondajelor sau a interviurilor cu procurorii.
- Studiarea multi-aspectuală de către PG și MAI a corpului profesional al Inspectoratelor de Poliție și a Procuraturii, pentru a asigura stabilitatea și experiența sporită a resurselor umane.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

- Elaborarea de către PG, CSP, MAI și MJ a unei analize comprehensive a deficiențelor întâmpinate în cadrul sistemului judiciar penal, începând de la faza de urmărire penală și până la executarea sentințelor, prin identificarea punctelor vulnerabile și formularea soluțiilor concrete în vederea îmbunătățirii funcționalității sistemului judiciar penal.
- Elaborarea de către MJ a Proiectului de lege privind reorganizarea hărții procuraturilor și adoptarea acestuia de către Parlament.
- Elaborarea de către MJ a Proiectului privind planul de acțiuni privind reamplasarea/construcția/renovarea clădirilor procuraturilor și aprobarea acestuia de către Parlament.
- Identificarea terenurilor pentru construcția instanțelor judecătorești conform Legii nr. 76/2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești și atribuirea lor în gestiunea MJ. Subsevent, demararea activităților pentru construire și darea în exploatare a 5 clădiri noi ale instanțelor judecătorești.

Obiectivul 3.2. Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției

Apreciere generală: 1,86p din 4p

În perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 3.2., urmau să fie realizate 13 acțiuni în cadrul a 7 obiective specifice, dintre care 2 (15.38%) acțiuni au fost realizate fără curențe, 3 (23.08%) acțiuni cu curențe nesemnificative, 2 (15.38%) acțiuni sunt realizate cu curențe substanțiale, 3 (23.08%) acțiuni sunt în curs de realizare, 3 (23.08%) acțiuni nu au fost inițiate.

Totodată, în intervalul monitorizat sunt 2 acțiuni continue, dintre care o (50%) acțiune a fost realizată fără curențe, iar o (50%) acțiune nu a fost inițiată.

PROGRESE

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 este unul ambițios și presupune un efort constant și consolidat din partea tuturor actorilor implicați, dar și voință politică. Este de apreciat că, prin [Hotărârea Guvernului nr. 871/2022](#) pentru modificarea HG nr. 698/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, aparatul central al MJ a fost suplinit cu unități de personal conform necesităților identificate. Tot la acest segment, se apreciază și organizarea și funcționare ședințelor [Consiliului Consultativ al Ministerului Justiției](#).

La 09.02.2024 a fost promulgată, iar la 13.02.2024 a fost publicată, [Legea nr. 2 /2024 pentru modificarea unor acte normative](#), prin care a fost modificat, inclusiv, art. 11 alin. (7) din Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției. Prin această modificare, se urmărește reducerea de către CSM sau, după caz, de către CSP, a volumului de lucru al judecătorilor și al procurorilor care activează în calitate de formatori ai INJ, proporțional implicării acestora în activitatea INJ.

Au fost realizate eforturi legislative pentru revizuirea volumului de lucru pentru judecătorii și procurorii care sunt desemnați în colegiile din cadrul CSM și CSP. Prin adoptarea [Legii nr. 147/2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor](#), au fost create premisele pentru ca, sarcina de muncă a judecătorilor membri ai Colegiului (pentru selecția și evaluarea judecătorilor) să fie redusă cu cel puțin 50%. Conform noilor reglementări, în funcție de volumul și complexitatea activității în cadrul Colegiului, sarcina de muncă a judecătorilor poate fi redusă în proporție mai mare, în modul stabilit de CSM.

Prin [Legea nr. 246/2022 privind modificarea unor acte normative](#), art. 13 alin. (3) din Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor a fost expus în o nouă redacție. Drept urmare, volumul de lucru al judecătorilor membri ai colegiului disciplinar va putea fi redus în funcție de activitatea din cadrul colegiului, în modul stabilit de CSM. Membrii colegiului disciplinar vor beneficia, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte (1/10) din salariul președintelui CSM, dar nu mai mult decât pentru două ședințe pe lună.

Prin art. II din [Legea nr. 200/2023 pentru modificarea unor acte normative](#) (îmbunătățirea mecanismului de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor) au fost operate modificări la Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură, fiind posibilă detașarea membrilor Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor pe durata exercitării

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

mandatului de membru al acestuia. Aceeași lege de modificare a creat cadrul legislativ pentru ca membrii Colegiului de disciplină și etică să beneficieze, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte (1/10) din salariul președintelui CSP dar nu mai mult decât pentru 4 ședințe pe lună.

Au fost înregistrate progrese pe segmentul majorării salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației, materializate prin creșterea valorilor de referință conform art. 10 alin. (2) lit. c) din [Legea bugetului de stat pentru anul 2024 nr. 418/2023](#).

Adoptarea [Legii nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție](#), a făcut posibilă conturarea unor clarificări (art. 9) în ceea ce privește atribuțiile președintelui acestei instanțe.

Pe segmentul administrativ, este însemnat faptul că, toate instanțele întocmesc rapoarte de analiză a performanței activității în baza metodologiei unificate CEPEJ, fapt reflectat în [Raportului Ministerului Justiției de monitorizare a implementării a Strategiei pentru Sem. I, anul 2023](#). Este de apreciat și lansarea oficială la 23.05.2023 a SIA Justat care este gestionat de AAIJ. Se apreciază pozitiv, realizarea pentru perioada raportată a cursului de instruire pentru personalul instanțelor de judecată cu genericul „*Utilizarea statisticii electronice judiciare*”.

Se înregistrează unele progrese și în acțiunile pentru care a fost responsabilă Procuratura. Secția politici și management a proiectelor a PG în anul 2023 a efectuat un studiu. Analizând Studiul „*Analiza Ex-ante privind elaborarea standardelor de eficiență a activității procuraturii*”, desprindem că acesta a fost elaborat prin prisma acțiunii din Strategie, dar și conform [Planului de activitate al Procuraturii pentru anul 2023](#), și [Programul de Dezvoltare Strategică a Procuraturii pentru anii 2021-2025](#).

CONSTRÂNGERI

Preocupant este faptul că, nu a fost revizuită Organigrama AAIJ și suplinirea acesteia cu unități de personal. Potrivit pct. 4 din [HG nr. 650/2016](#) *Se stabilește efectivul-limită al Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești în număr de 15 unități, cu un fond anual de retribuire a muncii conform legislației în vigoare*.

O arie care stârnește îngrijorare este cea a judecătorilor și procurorilor desemnați în calitate de membri ai colegiilor CSM și CSP. CSM a informat că mecanisme privind revizuirea volumului de lucru pentru judecătorii desemnați în calitate de membri ai colegiilor CSM până la moment (e.g. 18.01.2024 – data emiterii scrisorii informative) nu au fost instituite. În partea ce privește colegiile CSP, [Legea nr. 200/2023](#) a fost publicată în Monitorul Oficial la 04.08.2023, iar în privința art. II, pct. 20, care dispune în privința formării colegiilor din subordinea CSP, nu există derogări cu privire la intrarea în vigoare. Având în vedere că această acțiunea avea scadența la 31.12.2022, se constată o întârziere de realizare de 7 luni pe aspectul legislativ, însă unele mecanisme de revizuire a volumului de lucru nu au fost implementate nici după 1 an de la scadență.

Nu au fost înregistrate activități ale Grupul de lucru responsabil pentru analiza și revizuirea volumului de lucru pentru judecătorii care sunt desemnați în calitate de membri în colegiile din cadrul CSM constituit prin [Hotărârea CSM nr. 233/17 din 08.11.2022](#), pe parcursul anului 2023.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

În direcția informării justițiabililor se înregistrează o evoluție modestă. În sursele publice nu au fost identificate informații privind inițierea activităților pentru implementarea extinderii unităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești la crearea centrelor de informare a justițiabililor. Chiar dacă atingerea indicatorilor de rezultat pentru extinderea unităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești la crearea centrelor de informare a justițiabililor ar presupune pe lângă proiectul de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat, revizuirea schemelor de încadrare și personal efectiv angajat, se atestă că în unele instanțe din țară au fost create astfel centre, la inițiativa managementului instanțelor, inclusiv cu suportul partenerilor de dezvoltare, însă acestea nu au tangențe cu indicatorii de rezultat pentru această acțiune.

În perioada de monitorizare nu s-a obținut clarificarea competențelor președinților instanțelor judecătorești. Nu a fost identificată o analiză efectuată care să conțină recomandări. Cadrul legal a fost modificat doar în ceea ce privește atribuțiile Președintelui CSJ, nu și a curților de apel și instanțelor de fond. Au fost modificate [Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor](#) și [Legea privind statutul judecătorului](#), doar în partea ce ține de selecția Președinților de instanță, însă nu au fost clarificate competențele acestora.

O acțiune importantă în vederea atingerii obiectivului de creștere a eficienței managementului instituțional în cadrul instanțelor judecătorești o reprezintă analiza criteriilor de atribuire a complexității cauzelor în cadrul instanțelor judecătorești potrivit recomandărilor CEPEJ, cu revizuirea acestora, în caz de necesitate. Această acțiune este în întârziere cu mai mult de 6 luni, fără a fi putea prefigurat un termen de atingere a indicatorilor de rezultat.

Prin [Hotărârea CSM nr. 190/20 din 07.09.2021](#) (adoptată înaintea perioadei de monitorizare) au fost operate modificări ale instrucțiunii cu privire la raportarea statistică electronică în judecătoria și curțile de apel. Totodată, în această hotărâre nu se face referire la metodologia CEPEJ.

În ceea ce privește obiectivul asigurării ordinii și securității în cadrul instanțelor judecătorești, se constată întârzieri considerabile la organizarea și consolidarea capacității poliției judecătorești, urma a fi realizată către 31.12.2023. MAI și MJ, în calitate de instituții responsabile pentru realizarea acțiunii urmau să conjuge eforturile pentru a obține indicatorul de rezultat scontat, adică un cadru normativ elaborat și aprobat în baza recomandărilor formulate ca urmare a analizelor anterioare. [În Raportul de monitorizare a Strategiei pentru sem. I, anul 2023](#), MJ a indicat acțiunea ca fiind realizată parțial, motivându-se că a fost organizată o ședință de lucru. Se observă acest subiect și în lucrările celei de a doua reuniuni a Consiliului Consultativ al MJ. Însă pe pagina web a MJ, în compartimentul ["Registrul actelor normative"](#) nu este nici o informație referitor la inițierea procedurilor de elaborare a cadrului normativ, precum nici în alte surse publice. Deocamdată, reieșind din indicatorii de rezultat, se poate concluziona că nu au fost întreprinse măsuri pentru realizarea acestei acțiuni.

PRIORITĂȚI

- Publicarea de către MJ a Regulamentului de funcționare a Consiliului Consultativ de pe lângă MJ și publicarea preventivă a ordinii de zi a ședințelor Consiliului. Examinarea posibilității de consolidare a activității Consiliului Consultativ de pe

lângă MJ prin atragerea opiniilor din exterior pe anumite subiecte (după principiul *amicus curiae*);

- Suplinirea de către CSM a funcțiilor lipsă din Grupul de lucru responsabil pentru analiza și revizuirea volumului de lucru pentru judecătorii care sunt desemnați în calitate de membri în colegiile din cadrul CSM, constituit prin [Hotărârea CSM nr. 233/17 din 08.11.2022](#);
- Adoptarea proiectului de modificare a cadrului normativ pentru extinderea unităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești la crearea centrelor de informare a justițiabililor;
- Efectuarea de către MJ în colaborare cu CSM a analizei privind necesitatea revizuirii competențelor președinților instanțelor judecătorești. Armonizarea proiectelor de lege privind atribuțiile președinților de instanță cu actele normative tangențiale, printre care ar fi: [Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului](#); [Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească](#); [Legea nr. 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție](#); [Legea nr. 147/2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorului](#); [Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii](#); [Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorului](#); [Codul de procedură civilă](#); [Codul de procedură penală](#);
- Revizuirea de către CSM a criteriilor de atribuire a complexității cauzelor, conform recomandărilor CEPEJ și modificarea algoritmilor PIGD, după caz;
- Revizuirea de către MJ în colaborare cu CSM a instrucțiunii cu privire la raportarea statistică electronică în judecătorii și curțile de apel conform metodologiei CEPEJ. Subsecvent, efectuarea analizei procesului de raportare statistică judiciară electronică și formularea recomandărilor de îmbunătățire;
- Integrarea SIA Justat în Sistemul Judiciar al Republicii Moldova și ajustarea acestuia la prevederile [Legii nr. 467 din 21.11.2003 cu privire la informatizare și resursele informaționale de stat](#), în special art. 76 alin. (2).

Obiectivul 3.3. Dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale judiciare

Apreciere generală: 2,1p din 4p

Pentru perioada de monitorizare, în cadrul obiectivului 3.3 urmau să fie realizate 9 acțiuni⁴ în cadrul a 8 obiective specifice (din totalul de 12 conținute în obiectivul), dintre care o (11,1 %) acțiune a fost realizată fără curențe, o (11,1 %) acțiune a fost implementată cu curențe semnificative, 6 (66,6%) acțiuni sunt în curs de realizare, o (11,1 %) acțiune nu a fost inițiată.

În intervalul monitorizat sunt 11 acțiuni continue, dintre care 6 (54%) acțiuni realizate fără curențe, o (9.09%) acțiune realizată cu curențe nesemnificative, 3 (27.27%) acțiuni sunt în curs de realizare, iar o (9.09%) acțiune nu a fost inițiată.

PROGRESE

Utilizarea eficientă a soluției informatice *e-Dosar* este așteptată de mulți actori din justiție. În perioada de raportare s-au realizat o serie de acțiuni în sensul pilotării aplicației informatice *e-Dosar* judiciar. La 26.01.2023 a fost încheiat Acordul de colaborare între AAIJ – Judecătoria Edineț și Curtea de Apel Bălți în vederea implementării aplicației informatice *e-Dosar* judiciar. La 27.06.2023, CSM a admis demersul AAIJ de a pilota în 4 instanțe judecătorești (Strășeni, Cimișlia, Soroca, Cahul, împreună cu sediile secundare a acestuia). În cadrul Grupului de lucru de pe lângă MJ s-a diseminat informația că, aplicația informatică *E-dosar* este pilotată la moment în 11 instanțe (în 3 dintre acestea la etapă incipientă).

În [Planul de acțiuni al CSM pentru anul 2024](#), aprobat prin [Hotărârea CSM nr. 12/2 din 16.01.2024](#) (pct. 15) s-a planificat simplificarea procedurilor judiciare prin extinderea categoriilor de cauze examinate prin aplicația de videoconferință în cadrul instanțelor judecătorești. Este considerat un progres, lansarea la 08.09.2023, a "*Raportului privind monitorizarea utilizării extinse a sistemului de videoconferință în cadrul judecătorilor model - pilot Bălți, Edineț și Ungheni*" în cadrul Proiectului "Instanțe judecătorești Model".

Pe parcursul anilor 2022 și 2023 au fost procurate 18 seturi suplimentare de echipament de videoconferință judecătorii Bălți, Ungheni, Edineț și Judecătoria Chișinău. În intervalul monitorizat a fost asigurată instruirea continuă a utilizatorilor privind modul de utilizare a aplicației de videoconferință.

La 15.08.2022 a fost emis Ordinul Procurorului General interimar nr. 68/3 cu privire desemnarea persoanelor responsabile de utilizarea soft-ului IBM i2; Analyst's Notebook, iBase Designer și iBase. Conform răspunsurilor oferite de PG, pe parcursul anului 2023, toate persoanele responsabile de utilizarea softului IBM i2 au fost instruite cu privire la modul de utilizare a acestuia în activitatea operațională, iar în prezent softul IBM i2 este funcțional fiind adaptat la necesitățile instituționale. În perioada 25.05.2022 - 25.06.2022 a fost efectuat un audit extern și independent a PIGD, în vederea identificării deficiențelor și a formulării propunerilor de îmbunătățire a sistemului.

⁴ Notă: Efectuarea auditului Sistemului informațional automatizat "Urmărire penală e-Dosar" cu privire la funcționalitatea și securitatea cibernetică a acestuia a fost realizată fără curențe, întrucât în decembrie 2021 a fost întocmit Raportul "Test de penetrare a sistemului informațional", însă nu a fost evaluată pentru că a fost realizată în anul 2021, deci înainte de începerea perioadei de implementare a acțiunilor Strategiei.

Raport de Monitorizare nr.1

Implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 – 2025

Progresul la implementarea aplicației informatice e-Dosar în toate instanțele de judecată poate fi apreciat doar în raport cu progresele realizate la pilotarea aplicației informatice e-Dosar judiciar, progresele și constrângerile cărui au fost expuse mai sus.

Se observă o dinamică în Procuratură pentru instruirea, în primă fază, a persoanelor responsabile pentru utilizarea softurilor analitice la efectuarea urmăririi penale pe cauze complexe.

CONSTRÂNGERI

Se înregistrează depășirea termenului pentru revizuirea regulamentelor CSM cu privire la modul de funcționare a PIGD. Dezvoltarea noilor funcționalități a PIGD este importantă, mai ales în contextul transformărilor digitale și reconfigurării dreptului procedural, însă este necesar ca instituțiile responsabile să asigure revizuirea regulamentelor pentru a permite funcționarilor din cadrul instanțelor judecătorești să beneficieze din plin de posibilitățile tehnologice. Or, în ipoteza în care noile oportunități digitale nu au o "acoperire" normativă, destinatarii soluțiilor tehnologice sunt timorați în a le utiliza la randament deplin. CSM a informat că, prin [Hotărârea CSM nr. 463/29 din 18.10.2023](#) a fost creat Grupul de lucru pentru întreprinderea activităților de îmbunătățire a Sistemului Informațional Judiciar (SIJ) din cadrul cărui fac parte membrii CSM, reprezentanții MJ, AAJ; AGE, STISC, reprezentanții partenerilor. Ca rezultat al lucrărilor acestui grup va fi asigurată și actualizarea cadrului normativ de referință privind utilizarea componentelor Sistemului Informațional Judiciar, inclusiv PIGD. Așadar, revizuirea regulamentelor CSM cu privire la modul de funcționare a PIGD este în afara perimetrului temporal acordat cu o perioadă de cel puțin câteva luni. Sesizăm că, revizuirea regulamentelor putea fi efectuată concomitent cu dezvoltarea soluțiilor tehnice, cu ulterioară adaptare acestora după etapa de stare/pilotare.

La utilizare aplicației informatice e-Dosar au fost raportate o serie de inadvertențe (tehnice, dar mai ales jurisprudențiale) care nu permit declanșarea și finalizarea practică a unui litigiu exclusiv prin intermediul aplicației. Dintre dificultățile sesizate se remarcă depunerea mandatului avocațial electronic, achitarea taxei de stat/de timbru, interoperabilitate cu alte resurse informaționale de stat (ex: pentru identificarea de către judecător a domiciliului sau a IDNP-ului părâtului), citarea tuturor participanților etc.

Se înregistrează întârzieri exagerate la elaborarea cadrului normativ privind crearea Sistemului informațional e-Executare. Din informațiile publice înțelegem că, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești a încheiat un acord de colaborare cu Ministerul Justiției, iar la [25.04.2023 proiectul Regulamentului de ținere a Registrului procedurilor de executare a fost remis spre coordonare](#). Întârzierile în elaborarea cadrului normativ privind crearea Sistemului informațional e-Executare au dus la neinițierea activităților de dezvoltare, testare, exploatare experimentală și implementarea Sistemului informațional e-Executare.

La fel de lent se desfășoară și activitățile prevăzute pentru elaborarea cadrului normativ privind crearea Sistemului informațional e-Rețineri. Ulterior ședințelor grupului de lucru care au avut loc la 09.14.2023 și la 14.03.2023, nu dispunem de informații că au fost înregistrate alte progrese pe acest segment.

În scopul Digitalizării procesului înaintării solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat, pe pagina www.cnasjg.md prin intermediul rubricii "[Formulare](#)", pot fi înaintate cereri de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

CNASJG nu a indicat și, aparent, nici nu sunt informații publice cu privire la Sistemul Informațional Automatizat (SIA) care reprezintă mecanismul de înaintare în format electronic a cererilor de acordare a asistenței juridice garantate de stat. CNASJG a evitat să dea detalii și cifre despre perioada de implementare, concept, soft, progres, optimizări, costuri, proiecte, asistența "partenerilor de dezvoltare" etc. La fel cum s-a menționat mai sus și în cazul curențelor SIA Justat, potrivit art. 5 și art. 11 alin. (1) al [Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat](#), organizarea și funcționarea instituțiilor responsabile de acordarea asistenței juridice garantate de stat este o prerogativă a Statului, iar CNASJG este o persoană juridică de drept public. Reieșind din aceasta, crearea, dezvoltarea și întreținerea SIA privind mecanismul de înaintare a cererilor de A.J.G.S. trebuie să corespundă prevederilor [Legii nr. 467/2003 cu privire la informatizare și resursele informaționale de stat](#), în special art. 76 alin. (2). În cele menționate mai sus, cu siguranță, are trebui să fie acordată o importanță deosebită aspectelor de (i) securitate informațională; (ii) confidențialitate și protecția datelor cu caracter personal. Cel puțin din perspectiva faptului că, spre deosebire de SIA Justat, unde sunt doar date statistice, în cazul digitalizării solicitărilor de acordare a asistenței juridice garantate de stat: a) Este prelucrat un volum masiv de date; b) Pot fi prelucrate date sensibile; c) Există riscul afectării secretului relației client-avocat.

În partea ce ține de înzestrarea instanțelor judecătorești cu dispozitive și echipamente tehnice, se recunoaște efortul depus în perioada de monitorizare pentru a asigura facilitățile necesare în vederea implementării soluțiilor informatice în instanțe. Or, comunicarea faptului că au fost procurate un anumit număr de seturi de echipamente este de apreciat, însă nu se cunoaște care este proporția dintre instanțele care dispun de un anumit tip de echipament și cele care nu. La fel, nu există o abordare complexă în care să se reflecte vechimea, performanța și accesibilitate acestora, modul de amplasare, întreținere, siguranța energetică și informațională, dexterietățile angajaților și posibilitatea fortificării acestora.

La Obiectivul 3.3., se observă discrepanțe majore în ratingul obținut de instituțiile responsabile pentru fiecare acțiune în parte la atingerea indicatorilor de rezultat. Dacă unele acțiuni au fost realizate în termenul stabilit, corespund scopului și spiritului obiectivului specific și a celui general, nefiind observate curențe majore, atunci în raport cu unele acțiuni nici nu au fost inițiate activități, deși a fost atinsă data limită de implementare.

PRIORITĂȚI

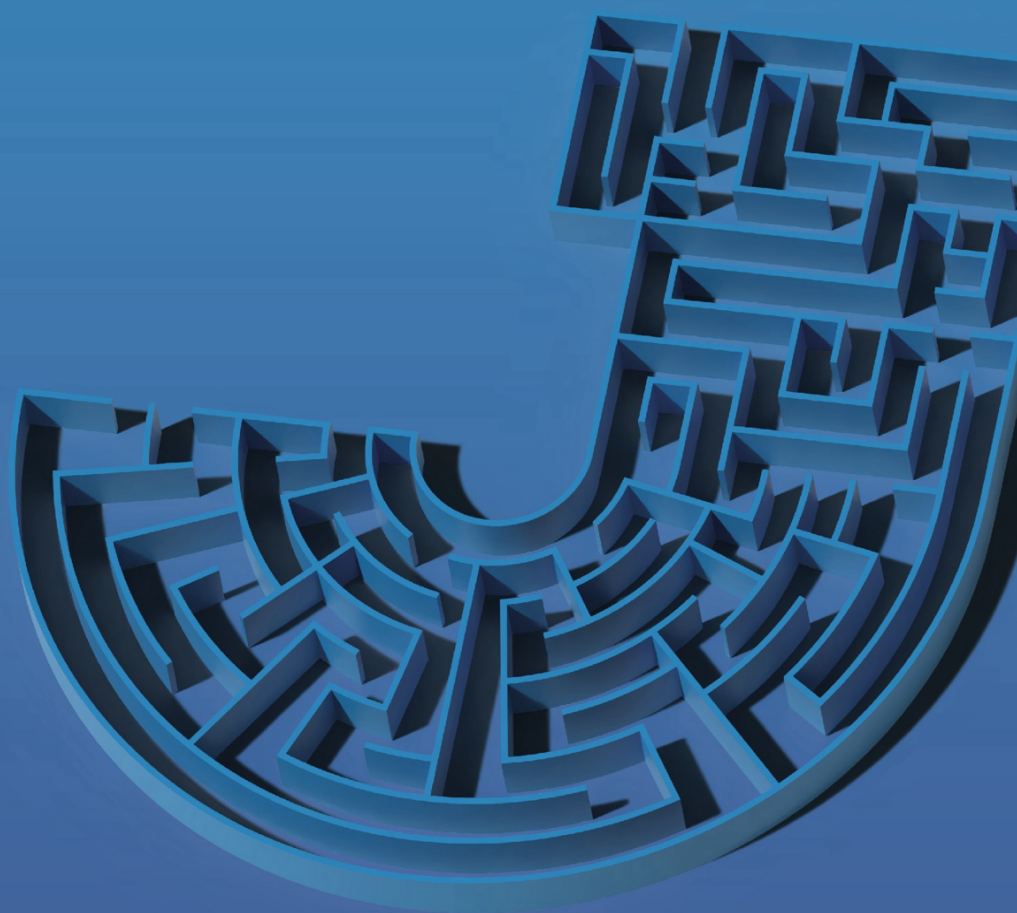
- Examinarea de către MAI, PG, MJ și CNA a fezabilității fuzionării aplicației informatice e-Dosar judiciar cu alte aplicații similare, cum ar fi e-Reținere, e-Executare și e-Urmărire penală;
- Elaborarea de către MJ raportului post - pilotare a aplicației informatice e-dosar judiciar, cu indicarea erorilor depistate și a modului de înlăturare a acestora și formularea unor recomandări;
- Promovarea de către MJ și UAM a soluțiilor informatice judiciare în rândul profesiiilor juridice liberale și încurajarea utilizării lor. Organizarea în parteneriat cu Centrul de Instruire a Avocaților de pe lângă Uniunea Avocaților din Moldova a cursurilor de instruire pentru avocați și avocații stagiați.

Finanțat de
Uniunea Europeană

INSTITUTE FOR
WAR & PEACE REPORTING

[#JustițiePentruMoldova](#)

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană
și cofinanțat de Fundația Soros Moldova